

የዛሬዋ ኢትዮጵያ
የቅዱሳት መጻሕፍት ፣ የታሪክና
የሥነ ጥንት ኢትዮጵያ ናት

የኢትዮጵያ ለርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን
ቅዱስ ሲኖዶስ ውሳኔ

ማውጫ

	ገጽ
መግቢያ	፩—፮
የዛሬዋ ኢትዮጵያ የጥንቷም ኢትዮጵያ ናት	፱—፳፱
ማጠቃለያ	፳፫—፵፮

መጀመሪያ ነሐሴ ፲፱፻፹፪ ዓ.ም. ታተመ

ሁለተኛ ፲፱፻፺ ታተመ

ብፁዕ ወቅዱስ ኦቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ ዘኢትዮጵያ
ወዕጨጌ ዘመንበረ ተክለ ሃይማኖት

His Holiness, Abune Paulos Patriarch of Ethiopia
and Echeque of the See of St. Tekle Haimanot

መ ግ ቢ ያ

በቅዱሳት መጻሕፍት በጥንታውያን የታሪክ ሰነዶችና የሥነ ጥንት ጥናቶች ከታወቁት የመካከለኛው ምሥራቅ ሕዝብና አህጉር መካከል ኢትዮጵያና ኢትዮጵያውያን ቅድሚያ ቦታን ይዘው ይገኛሉ ።

ይህንም በትክክል ማየትና መመልከት እንዲቻል በመጠየቅ መረዳት ያስፈልጋል፤ ኢትዮጵያውያን እነማን ናቸው? ኢትዮጵያስበዓለም መልክዐ ምድር ማዕዘን የትኛውን አካባቢ ይዛ ትገኛለች የሚሉት ጥያቄዎች መነሣታቸው የማይቀር ነው፤ ስለሆነም ለእነዚህ ጥያቄዎች መልስ የሚገኘው ከመጽሐፍ ቅዱስ ይዘትና ትርጓሜ፣ ከጥንት የታሪክ መረጃዎች፣ የሥነ ጥንት ጥናቶችና ምርምሮች ሆኖ መገኘቱ አያጠራጥርም ።

ይሁንና ኢትዮጵያውያን በሥነ ሰብእ ጥናትና ምርምር ከዘርዕ ትውልድ መካከል በፀሐይ ግለት የጠየሙ ሆነው የሚገኙ ዘርዕ ትውልድ ሲሆኑ የሚኖሩበትም አካባቢ ከመልካቸው ጋር በተዛመደ መልክ ኢትዮጵያ ተብሎ ተሰይሟል ።

የዚህን ስያሜ ታሪካዊ አመጣጥ ስንመለከት በአንድ በኩል ከግሪክ ሁለት ቃላት «ጠይምና መልክ» (መልክ ጠይም) ተወስዶ ለዚህ ሕዝብ የዓይነት መጠሪያ ስም ሆኖ መሰጠቱ ሲታወቅ በሌላ በኩል በብሉይ ኪዳን ለዚህ ሕዝብና አካባቢ ተሰጥቶ የነበረው «ኩሽ» የሚለው ስም (ቃል) ትርጉም ሆኖ የተገኘ ቃል ነው፤ በቆየ ልማድ ግን ኢትዮጵያ የሚለው ስም ኢትዮጲስ ከሚል ንጉሥ ስም የመጣ መሆኑ ይነገራል ።

የሕዝቡን ግንኙነትና የአካባቢውን የመልክዐ ምድር ቅርጽ ስንመለከት ከቅርጹ እንጾር ከግብጽ ደቡብ ጀምሮ እስከ ሕንድ ድረስ ያለውን አካባቢ የሚሸፍን ሆኖ ይገኝ እንደነበር ሲነገር ፡ በዚህ አካባቢ የሚኖረው ሕዝብም ኢትዮጵያዊ የሚለውን የጋራ ቅጽል ስም ይዞ ይገኝ እንደ ነበር የታወቀ ነው ፡ ቀስ በቀስ ግን በግራና ቀኝ የሚገኙ አካባቢዎች በአንድ በኩል በተለያየ ጊዜ ከተለያየ የታሪክ አጋጣሚ የተለየ ስምና የፖለቲካ ድንበር እየያዙ ሲገኙና በዚህም ምክንያት የነዋሪዎቻቸውም (ሰዎች) ስያሜ ፡ ባህልና አምልኮት እየተለወጠ ሲመጣ ፡ በሌላ በኩል ደግሞ የዐባይ ወንዝ መነሻ የሆነው የዚህ አካባቢ ማእከላዊ ክፍል ኢትዮጵያ የሚለውን ስም እንደያዘ ለዘመናት መቆየቱ (መቀጠሉ) ብቻ ሳይሆን ቀደም ብሎ በጋራ ስለኢትዮጵያውያንና ኢትዮጵያ ይነገሩ የነበሩትን የታሪክ ትውስታዎች ይዞ ይገኛል ፤ ከዚህም በቀር የዐባይ ምንጭ መነሻ የሆነችው የኢትዮጵያ ሕዝብ እንድንገኝ ማእከላዊ ጠንካራ መንግሥትን ለመመሥረት ቅድሚያ ያለው ሆኖ እንደመገኘቱ መጠን በአንጻሩ እጁን ለጠላት ሳይሰጥ ፡ ነጸነቱን ፡ ክብሩንና ታሪኩን ፡ ወዘተ ጠብቆ የቅዱሳት መጻሕፍት ፡ የጥንት ታሪክና የሥነ ጥንት ኢትዮጵያ ህልውና መቀጠል ምሳሌ ሆኖ ተገኝቷል ።

ይህ በዚህ እንዳለ አሁን ግን ከታሪክ ጋር ያልተያያዘ ፡ ከስያሜ ጋር ያልተዛመደ ከመልክዐ ምድር ጋር የተፋለሰ ሁኔታ ተፈጠረ ።

ይህም የአሜሪካ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር «የዛሬ እንግሊዝኛ ትርጉም ጉድጋሜ ላይ ባይብል» በሚል ርእስ አዲስ መጽሐፍ ቅዱስ እ. ኤ. ዘ. አ. በ፲፱፻፸፯ የማሳተሙ ጉዳይ ነው ፤ በዚህም ኅትመት ሁለት አስገራሚ ሁኔታዎች ተከሥተዋል ፤ እነዚህም በአንድ በኩል በዕብራይስጥ «ኩሽ» በግሪክ ፡ በላቲን (ሮማይስጥ) ፡ በግእዝና በሌሎችም የጥንት ቋንቋዎች የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም «ኢትዮጵያ» «ኢትዮጵያዊ» «ኢትዮጵያውያን» የሚሉት ቃላት «ሱዳን» «ሱዳናዊ» «ሱዳናውያን» በሚል የቃል ትርጉም ተተክቶ ሲለወጥ በሌላ በኩል ደግሞ

(እራት ዘፍጥረት ፪ : ፲፫) ዐባይ «ከኢትዮጵያ» ወይም ከኩሽ ይቴሣል የሚለው ዐረፍተ ነገር ግለትም «የሁለተኛው ወንዝ ስም ግየን ነው፤ እርሱም የኢትዮጵያን ምድር ሁሉ ይከባል» የሚለው ወደ ሱዳንነት ሳይለወጥ : በሐዲስ ኪዳን (ግብረ ሐዋ : ፰ : ፳፮) ኢትዮጵያ የሚለው በብሉይ ኪዳን እንደተነገረው ወደ ሱዳንነት ሳይለወጥ መተዉ ነው ።

የአሜሪካ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር «ኢትዮጵያን» «ሱዳን» ለማለት የተነሣበት ምክንያት ግልጽ ሆኖ ሊታይና የታሪክም ሆነ የምርምር መሠረት ሊገኝለት አልቻለም ።

ስለዚህ ሁኔታው በእንጥልጥል ላይ የሚገኝ ጥያቄ ሆኖ ነው የሚታየው : ቢሆንም አንባብያንን ወደ ተሳሳተ አቅጣጫ ይመራል የሚል ስሜት ስለሚፈጥር የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበርና የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ሲኖዶስ ይህን በመጽሐፍ ቅዱስ ይዘት፣ ትርጓሜና ታሪክ ላይ ያልተመሠረተ አዲስ መጥ ከሥተት በመቃወምና ሁኔታውም ወደ ትክክለኛው ታሪካዊ ቦታው እንዲመለስ ለማድረግ ከዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ጋር በተደጋጋሚ ደብዳቤዎችን መለዋወጥ ግዴታቸው ሆኖ ነበር ።

ማኅበሩም ለተጻፉለት የተቃውሞ ደብዳቤዎች በመጀመሪያ የቀደመውን የተዛባ ትርጉም ለመስጠት ከተደረጉት ሙከራዎች በቀር በዕብራይስጥ «ኩሽ» የሚለው ቃል የዛሬውን ሱዳንንና የዛሬይቱን ኢትዮጵያን የሚያጠቃልል በመሆኑ «ኢትዮጵያ» የሚለውን «ሱዳን» ብሎ መተርጉም የተሳሳተ መሆኑን ስለተገነዘበ ወደፊት በዚህ ዓይነት መልክ እንዳይታተም ለማድረግ ወደ ስምምነት ላይ የተደረሰ ለመሆኑ በሰጠው መልስ አረጋግጧል ።

ነገር ግን በዚህ ዓይነት ትርጉም የተዛባው መጽሐፍ ቅዱስ «ጉድኒውስ ባይብል» በመላው ክፍላተ ዓለም የተሰራጨ እንደመሆኑ መጠን በሚሊዮን በሚቂጠሩ ሰዎች እጅ የገባና የተሳሳተ ግንዛቤን ያስጨበጠ መሆኑ አያጠራጥርም ።

እንግዲህ በደብዳቤዎች ልውውጥ አማካይነት ይታረግል ሲ
ባል የተሰጠው መልስ በአብያተ መዛግብት መቀመጡ ብቻ ለዚህ
እውነተኛ ታሪክ መዛባት አጋጣሚ መመለሻ መፍትሔ ሆኖ አልተገኘም ፤
ስለዚህም በዚህ ትርጉም የተሳሳተ ግንዛቤን ለጨበጡና ወደ
ፊትም ለሚያሰጋቸው አንባብያን ትክክለኛውን ታሪክ ለማስረዳት
ይህን አጭር መልእክት ማስተላለፍ አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል ።

የዛሬዋ ኢትዮጵያ

የጥንቷም ኢትዮጵያ ናት

የዓለምን ዙሪያ ስንመለከት የማዕዘን ምድር አቀማመጥ የተለያየ ቅርጽን ይዞ እንደ መገኘቱ መጠን የሰው ልጅ ሕይወትም ይህን አቀማመጥ ተከትሎ ይገኛል፤ ከዚህም የተነሣ ምንም እንኳን የሰው ልጆች በሰው ልጅነታቸው በመካከላቸው ምንም ዓይነት የተፈጥሮ ልዩነት እንደሌለ ቢታመንም የተሰራጨበት አካባቢ አቀማመጥ (ቆላ፣ ደጋ፣ ወይና ደጋ) የአየር ጠባይ (ሞቃት፣ ብርዳም፣ ነፋሽ) ተጽዕኖ የመነጨ የአኗኗር ዘይቤና የቀለም ዓይነት ልዩነት ይታይባቸዋል ።

ስለዚህ የአካባቢዎችና የአካባቢ ነዋሪዎች ስያሜዎች ብዙ ጊዜ ከዚህ ሁኔታ ጋር እየተያያዙ ይገኛሉ ለምሳሌ ኢትዮጵያ የሚለው ስያሜ (ቅጽላዊ ስም) ከሰው ልጆች መካከል የተወሰነው ዘርዓ ትውልድ ከተሰራጨበት አካባቢ የአየር ጠባይ ተጽዕኖ ከተፈጠረ የቆዳ ቀለም ጋር ተያይዞ የተሰጠ ስያሜ መሆኑና ኢትዮጵያም የሚኖሩበት አካባቢ ስም ለመሆን እንደቻለ ተደጋግሞ ተነግሯል ።

እንግዲህ ከዚህ መሠረተ ሐሳብ በመነሣሳት የተነሣንበትንፍሬ ነገር ስንመለከት ከጥንት የታሪክም ሆነ ከቅዱሳት መጻሕፍት በመነጨ መረጃነት “ኢትዮጵያዊ”፣ “ኢትዮጵያውያን”፣ «ኢትዮጵያ» የሚለውን በሦስት ከፍሎ ማየት የታሪኩን ትክክለኛ ሥዕል ለማስቀመጥ የሚያስችል አጋጣሚ ነው የሚል እምነት አለን ።

— ዘርዓ ትውልድ

— መልከዐ ምድር

— የውጭ ግንኙነት (የአካባቢውና የኢትዮጵያ)

ሀ- ዘርዐ ትውልድ

የሰውን ልጅ ተፈጥሮ በተመለከተ የሰው ልጅ በሙሉ የአንድ አዳም ልጅ መሆኑ በቅዱሳን መጻሕፍት የተረጋገጠ ቢሆንም ከሚኖርበት አካባቢ የአየር ጠባይ (የጊዜ ርዝመት) የተነሣ የቀለም ልዩነት ይታይበታል ።

ከዚህም በመነሣት ኢትዮጵያውያን ማለት መልክ ጠይም ዘርአ ትውልድ ማለት ሲሆን ኢትዮጵያ ማለት ይህ መልክ ጠይም ዘርአ ትውልድ የሚኖርበት አካባቢ ማለት ነው ።

ወደ ሥርወ ቃሉ ስንመጣ ከጥንት የግሪክና የሮማ ታሪክና መልክዐ ምድር ሊቃውንት ለመረዳት እንደምንችለው ኢትዮጵያ የሚለው ስም ከሁለት የግሪክ ቃላት የመጣና ትርጉሙም ይኸው መልክ - ጠይ ሞች የሚኖሩበት አካባቢ ማለት ሆኖ ይገኛል ።

ከጥንት ሊቃውንት መካከል ቅድመ ክርስቶስ ፳፻ ዓመት አካባቢ የነበረው የታወቀው ግጥም ገጣሚው ግሪክ ሆሜር (አሚሮስ) ለመጀመሪያ ጊዜ በግሪክ ሥነጽሑፍ (ሥነ ግጥም) ኢትዮጵያውያን የሚለውን ቃል ነበር የተጠቀመ ፤ ሆሜር በዚሁ ግጥሙ (ሁለት ጊዜ በኢሊያዳና ሦስት ጊዜ በኦዴሲያ) ጠቅሷል ፤ ስለ ኢትዮጵያውያንና ስለሚኖሩበትም አካባቢ ሲገልጽ ኢትዮጵያውያን ደኅችና መልካም (ሰዎች) እንደሆኑ የሚኖሩበትም አካባቢ የምድር ዳርቻና ፀሐይማ መሆኑን ተናግሯል ፤

በዚህ ዓይነት ሆሜር በምድር ዳርቻ ስለሚኖሩ ኢትዮጵያውያን ሲናገር እነርሱም ከፊሎቹ በፀሐይ መግቢያ (ምዕራብ) አቅጣጫ ፣ ግማሹ ደግሞ በፀሐይ መውጫ (ምሥራቅ) አቅጣጫ እንደሚኖሩ በመግለጽ ኢትዮጵያ የትኛውን ማዕዘን ምድር አካባቢ እንደምትይዝ ለማመልከት ሞክሯል ።

እንግዲህ ሆሜር በምድር ዳርቻ የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን ሲል የትኛውን የምድር ዳርቻ አካባቢ ማለቱ ነው ? ይህን የሆሜርን አነጋ

ገር በትክክል መረዳት የምንችለው በተከታታይ የተጻፉትን የታሪክና የመልክዐ ምድር ሊቃውንት አመለካከት በመገንዘብ ነው፤ ኢትዮጵያውያን የሚኖሩበት የመልክዐ ምድር ማዕዘን ስፋቱ ከግብጽ ደቡብ እስከ ሕንድ የሚደርሰው አካባቢ በጊዜው የመልክዐ ምድር ግንዛቤ የምድር ዳርቻ መሆኑን ነበር ሆኖ የተመለከተው። ገር ግን ይህ የሆሜር አጻጻፍ የበለጠ ግልጽ እየሆነ የመጣውና የኢትዮጵያን መልክዐ ምድርና ሥነ ሰብአዊ መልክ በቅርብ ለመመርመርና በትክክል ለመታወቅ ሁኔታው አመች ሆኖ የተገኘው ከሄሮዶቱስ ጊዜ ጀምሮ ነው።

ቅድመ ልደተ ክርስቶስ ከ፬፻ — ፫፻ ዓመት የነበረው ይህም ዕውቁ ግሪክ ታሪክ ጸሓፊ ሄሮዶቱስ በመካከለኛው ምሥራቅ ጉዞ አድርጎ በተለየ በግብጽ በርከት ላለ ጊዜ የተቀመጠ በመሆኑ ስለኢትዮጵያ ከተለያዩ ምንጮች በቂ መረጃ ለማግኘት የቻለ ሰው ነበር፤ ከዚህ ከአገኘው መረጃ በመነሣት ኢትዮጵያን በሁለት ከፍሎ ለማየት ሞክሯል። እንደኛዋ ኢትዮጵያ ከግብጽ አቅራቢያ አካባቢ የምትገኘው ስትሆን ሁለተኛዋ ኢትዮጵያ ደግሞ ወደ ደቡብ የተዘረጋው የአሁኑ የኢትዮጵያ አካባቢ ነበረች ማለት ነው። በሩቅ አካባቢ ስለሚኖሩ ኢትዮጵያውያንም ጽፏልና።

በዚህም ጽሑፉ እነዚህ ኢትዮጵያውያን የሚኖሩበት ሩቅ ሀገር ከግብጽ ደቡብ መለስ የሚገኝና ቀይ ባሕርን ተከትሎ የሚሄድ አካባቢ እንደነበረና የእነዚህን ኢትዮጵያውያንም የኑሮ ዘዴ ሲገልጽ «የዕድሜ ባለጸጋዎችና ዓሣ ተመጋቢዎችም» እንደነበሩ ያስረዳል።

እንግዲህ ኢትዮጵያዊ፣ ኢትዮጵያውያን የአንድ የተወሰነ ዘርዐ ትውልድን የሚያመለክት (የሚያሳይ) ስም ሲሆን ኢትዮጵያም ከዚሁ ዘርዐ ትውልድ ስም የመነጨ የአንድ የተወሰነ አካባቢ ስም ነው።

በዚህ መልክ በአንድ በኩል ኢትዮጵያዊ፣ ኢትዮጵያውያን የሚለው ቅጽላዊ ስም ለመጀመሪያ ጊዜ ከሆሜር በቀጥታ ለዚህ ሕዝብና አካባቢ የተሰጠ ሆኖ ሲገኝ፣ በሀገራችን የታሪክ ልምድ ደግሞ

በሁለተኛው ምዕት ዓመት አንድ ጊዜ በኢትዮጵያ ነግሥ ከነበረ ኢትዮ ጲስ አንደኛ ከሚባል ንጉሥ የመጣ ስም እንደሆነ ተነግሯል ።

ግን በሌላ በኩል ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ስንመለስ ኢትዮጵያዊ ፣ ኢትዮጵያውያን ኢትዮጵያ የዕብራይስጡ ኩሽ የግሪክ ትርጉሙ ሆኖ ይገኛል ።

በዕብራይስጡ ኩሽ የሚለው ቃል በሦስት ትርጉሞች ይገለጻል። አንደኛው ትርጉሙ የተጸውያ ስም መሆኑ ነው ፤ ከካም ልጆች መካከል አንዱ ኩሽ ይባል እንደነበር ይታወቃል (ዘፍጥረት ፲፡፮) ሁለተኛው ትርጉሙ የነገድ ስም ሆኖ የሚገኝ መሆኑ ነው ፤ የዚህ ሰው ልጆች ነገድ ኩሽ ወይም ኩሻውያን ተብለው እንደሚጠሩ ይታወቃል ፤ በሌላ በኩል ደግሞ መልክ ጠይም ወይም ጥቁር ለሆነው ሰው የተሰጠ ስያሜ ሆኖ ተገኝቷል ፤ በዚህ ትርጉሙ መልክ ጠይም ሕዝቦች ሁሉ የኩሽ ዘሮች ናቸው ብሎ መናገሩ ደግሞ ያስቸግራል ፤ ሦስተኛ ትርጉሙ የአካባቢ ስም ሆኖ መገኘቱ ነው ፤ መልክ ጠይም ሕዝቦች የሚኖሩበትና ከግብጽ ደቡብ እስከ ሕንድ ያለው አካባቢ መጠሪያ ስም ሆኖ ተገኝቷል ።

ስለዚህ ኩሽ በሁለተኛው ትርጉሙ የተመለከተው ዘርዐ ትውልድና በሦስተኛ ትርጉሙ ይህ ዓይነት ዘርዐ ትውልድ የሚኖርበት አካባቢ ስም ሆኖ ይገኛል ።

እንግዲህ በአንድ በኩል የኩሽንና ፣ በሌላ በኩል የኢትዮጵያዊና ኢትዮጵያ መሰልነት እንዴት እንደተፈጠረ ጥያቄ መነሣቱ የሚጠበቅ ነው ፤ ብሉይ ኪዳን ቅድመ ልደተ ክርስቶስ ከ፩ሺ፭፻—፬፻ መካከል የተጻፈ መሆኑ ሲታይ በ፪፻፹፬ ከልደተ ክርስቶስ በፊት አካባቢ በሰብዓ (፭) ሊቃናት ወደ ግሪክ ቋንቋ እንደተተረጎመም ይታወቃል፤ ሰብዓ ሊቃናት በዕብራይስጥ «ኩሽ» የሚለውን ቃል ወደ ግሪክ ቋንቋ «ኢትዮጵያዊ — ኢትዮጵያ» በማለት መልሰውታል ።

ስለዚህ ቀደም ሲል በብሉይ ኪዳን ከሙሴ ጀምሮ ኩሽ በመባል እየተጠራ በኋላም በታሪክ ከሆሜር ጀምሮ ኢትዮጵያ—ኢትዮጵያዊ

በመባል የታወቀው ስም አካባቢንና በውስጡ የሚኖሩትንም ሰዎች የሚያመለክት መሆኑ ገልጦ ነው።

እንግዲህ ከታሪክና ከመልክዐ ምድር አቀማመጥ እንደተረዳነው ሁሉ በብሉይ ኪዳን (በዕብራይስጥ) ኩሽና በታሪኩ (በግሪክ) ኢትዮጵያዊ ዘርዐ ትውልድን ለማመልከት የተወሰደ ስም መሆኑ በግልጽ የሚታይ ቢሆንም አንዳንድ መረጃዎችን ማየት አስፈላጊ ይሆናል።

፩/ «ኢትዮጵያዊውም ዝሪ አንድ ሚሊዮን ሰዎችንና ሦስት መቶ ሠረገላዎችን ይዞ ወጣባቸው፡ ወደ መሪሳም መጣ » ፪ኛ ዜና መዋዕል ፲፬፡ ፱ ፤

፪/ «እግዚአብሔርም በአሳና በይሁዳ ፊት ኢትዮጵያውያንን መታ፡ ኢትዮጵያውያንም ሸሹ» ፪ኛ ዜና መዋዕል ፲፬፡ ፲፪።

፫/ «ኢትዮጵያውያንና የሊቢያ ሰዎች እጅግ ብዙ ሠረገሎችና ፈረሶች የነበሩአቸው እጅግ ታላቅ - - - ጭፍራ አልነበሩምን? » ፪ኛ ዜና መዋዕል ፲፮፡ ፰ ፤

፬/ «ከኢትዮጵያውያን አጠገብ የሚኖሩትን የዐረባውያንን መን ፈስ በኢዮራም ላይ አስነሣ» ፪ኛ ዜና መዋዕል ፳፩፡ ፲፮

፭/ «በውኑ ኢትዮጵያዊ መልኩን ወይስ ነብር ዝንጉርጉርነትን ይለውጥ ዘንድ ይችላል? » ኤርምያስ ፲፫፡ ፳፫ ፤

፮/ «በንጉሥ ቤት የነበረው ጃንደረባ ኢትዮጵያዊው አቤሚሌክ ኤርምያስን በጉድጓድ ውስጥ እንዳሠሩት ሰማ» ኤርምያስ ፴፰፡ ፯ ፤

፯/ «ንጉሡም ኢትዮጵያዊውን አቤሚሌክን ከአንተ ጋር ሠላሳ ሰዎችን ከዚህ ውሰድ» ኤርምያስ ፴፰፡ ፲

፰/ «ኢትዮጵያዊውም አቤሚሌክ ኤርምያስን ይህን አርጌ ጨርቅና ዕላቂውን ልብስ ከብብትህ ከገመድ በታች አድርግ አለው፡ - - - » ኤርምያስ ፴፰፡ ፲፪

ዪ/ «ሂድ ለኢትዮጵያዊው አቢጫሌክ እንዲህ በለው . . . -»
ኢርምያስ ጭፀ : ፲፮ =

፲/ «መልአክተኞች ተዘልለው የሚኖሩትን ኢትዮጵያውያንን
በግስፈራራት ከፈቱ በመርከብ ይወጣሉ » ሕዝቅኤል
ጭፀ : ዪ :

፲፩/ «እናንተም ኢትዮጵያውያን ደግሞ በሰይፈ ትገደላላችሁ »
ሶፎንያስ ፲ : ፲፩

ለ/መልክዐ ምድር

ቀደም ብለን እንደተመለከትነው ሆሜር ስለ ኢትዮጵያውያን
ጠባይና ስለሚኖሩበትም አካባቢ ተናግሯል ሆኖም የሚኖሩበት
አካባቢ ሩትና በጣም ሞቃት ቦታ እንደሆነ ከመግለጽም አልፎ ኢትዮ
ጵያ የሚለውን የአካባቢ ስም አልሰጠም (አልተጠቀመም) ነገር ግን
ከሆሜር ቀጥሎ የተነሡት ሊቃውንት ኢትዮጵያ የኢትዮጵያውያን
ሀገር መሆኗን በግልጽ ሁኔታ ከግስፈራታቸውም በላይ ስለመል
ክዐ ምድሯ አቀግመዋል በትክክል ለመግለጽ ሞክረዋል ፡

ስለዚህ ከታሪክና መልክዐ ምድር አንጻር ታላቁ የታሪክ ጸሓፊ
ሄሮዶቶስና የመልክዐ ምድር ሊቅ የነበረው ስትራቦ ቅድሚያ ቦታን
ይዘው ይገኛሉ ፡

ሄሮዶቶስ ከላይ እንደተመለከተው ወደ መካከለኛው ምሥራቅ
መጥቶ በተለይ በግብጽ ብዙ ጊዜ የቆየና ከአካባቢው ዐዋቂዎች ጋር
በመወያየት ስለኢትዮጵያ ብዙ ነገሮችን ለመረዳት ችሎ የነበረ ሰው
በመሆኑ ባዚህም በአገኘው ግስፈጃ መሠረት የኢትዮጵያ ወሰን ከግ
ብጽ ደቡብ ጀምሮ እስከ ሲናሞሞፎሩስ (ሕንድ ውቅያኖስ መዳረሻ)
ድረስ እንደነበረ ፡ ከዚህም ጋር ኢትዮጵያ ሁለት ክፍሎችን የያዘች
አካባቢ መሆኗን ሲያመለክት እነዚህም አንደኛዋ ከግብጽ ጋር የተጉ
ራበተችው ኢትዮጵያ ሁለተኛዋ ኢትዮጵያ ደግሞ አሳ ተመጋቢዎች

ኢትዮጵያውያን የሚኖሩበት ወደ ደቡብ የተዘረጋችው ኢትዮጵያ (የዛሬዋ ኢትዮጵያ) በአጠቃላይ ግን አንዲት ኢትዮጵያ መሆኗን ገልጿል ።

ስትራቦ የኢትዮጵያ ድንበሮች በሰሜን ግብጽ (የኢትዮጵያና ግብጽ ወሰን ኢሊፋንታይን) ፣ በደቡብ ሲናዋዋፎሩስ (የሕንድ ወቅያኖስ መዳረሻ) እንደነበሩ ሲጽፍ ለዚህም ሁኔታ መነሻ ምንጮች የሌሎች ሊቃውንት አራቶስቴኒስ (Aratosthenes) አጋታሪኪዶስ (Agatharchides) እና የሌሎች ቀደምት ጸሐፊዎች እንደነበሩም ይታመናል ።

ስለ ዐባይ ወንዝም ሲጽፍ ይህ ወንዝ ከኢትዮጵያ ድንበሮች ተነሥቶ ወደ ሰሜን የሚፈስ በተለይም የሚመነጨው ከአንድ የኢትዮጵያ ሐይቅ (ጣና ሐይቅ) መሆኑን ይገልጻል ፤ እንደዚሁም የሦስቱንም የዐባይ ወንዝ መጋቢ ወንዞችን አስታቡስ (Astabus) አስትሮባስን (Astrobas) አስታሶባስን (Astasobas) አመልክቷል ።

ዲላደር እንደ ሄሮዶቶስ ኢትዮጵያ በሁለት ክፍሎች የተከፈለ አካባቢን የያዘ ሀገር መሆኑን ሲያመለክት በዚህም መሠረት አንዱ ከግብጽ እስከ መርዌ ያለው ክፍል ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ ከመርዌ በመለስ ወደ ደቡብ ምሥራቅ የተዘረጋው አካባቢ እንደነበር ሲያመለክት በተለይ በደቡብ በኩል ያለው አካባቢ ወሰኑ የማይታወቅ ቢሆንም የዓባይ ሁለት መጋቢዎች ወንዞችን (ሁለቱን ዐባዮች) የሚይዝ ውና ቀይ ባሕርን የሚከተለው ክፍል እንደ ነበር ይጽፋል ፤ በሌላ በኩል የዐባይ ወንዝ ከኢትዮጵያ ሩቅ ክፍለ ማዕዘን ከትልቅ ተራራ ሥር እንደሚመነጭ ፤ ርዝመቱ ከመነሻው እስከ መድረሻው ፲፪፻ ማይልስ እንደሚደርስና አሁንም ሦስት መጋቢ ወንዞች እንደ ነበሩት ለማስረዳት ሞክሮአል ።

ሮማዊው የመልከዐ ምድር ሊቅ ፕሊኒ ኢትዮጵያ በሰሜን ከሲዩን (አስዋን) በምሥራቅ ከውቅያኖስና በምዕራብ ከሊቢያ ጋር እንደምት

ጥሰን ሲገልጽ በደቡብ በኩል ግን ያላትን ወሰን ለግወት እንደአልቻል ሲያመለከት አቀማመጧ (ቅርጿ) ወደ ደቡብ በሚመለከተው አቅጣጫ ግእከልነት በደቡብ ምሥራቅ ወደ ደቡብ ምዕራብ ያዘነፀል እንደ ነበር ከመርጧ ጀምሮ እስከ ውቅያኖስ ድረስ በባሕርና በየብስ ያለውን ርቀት ጉዞ አመልክቷል ።

የዐባይ ወንዝ ሦስት መጋቢ ወንዞች አስታቡስ (Astabus) (ጥቁር ዐባይ) አስትሮባስ (አትበራ) (Astrobas) እና አስታሶባስ (Astasobas) (ነጭ ዐባይ) ፣ በሌላ አነጋገር ኢትዮጵያን አቋርጦ የሚሄደው ወንዝ ወይም ከደጋው የሚመነጨው ጥቁር ዐባይ አስታቡስ በግራ በኩል የሚፈሰው አትበራ (አስትሮባስ) በቀኝ በኩል የሚፈሰው ወንዝ ነጭ ዐባይ አስታሶባስ መሆናቸውን ያመለክታል ።

የኢትዮጵያን ወሰኖች (ድንበሮች) በሁሉም አቅጣጫ በደንብ ለግመልከት የቻለው የመልክዐ ምድር ሊቅ የነበረው ፕቶሎሚዎስ ከላውዲዮስ ነበር ፣ በዚህም መሠረት ከግብጽ ቀጥሎ (በታች) የምትገኘው ኢትዮጵያ በሰሜን ከግብጽና ሊቢያ ፣ በምዕራብ ከሊቢያ ውስጣዊ ማዕዘን እንደምትዋሰን አመልክቷል ፣ እንደዚሁም ምንም እንኳን በቦታ አቀማመጥና ስም ከስትራቦ ጋር ቢለይም ዐባይ ከኢትዮጵያ እንደ ሐይቅ እንደ ሚፈሰ አመልክቷል ።

አሁንም (በጥሊሞስ) ፕቶሎሚዎስ ከላውዲዮስ የኢትዮጵያን የባሕር ከተማ የነበረችውን አዶሊስን በኢትዮጵያ ካርታ አስፍሮና እንደዚሁም በተጨማሪ በኢትዮጵያ የነበሩትንና የታወቁ ከተማዎች ኮሌንና አክሱምን መዝግቦ ይገኛል በተለይ አክሱም የኢትዮጵያ ዋና ከተማ (መዲና) እንደነበረች ይተርካል ።

እንግዲህ በተለይ በግብጽ ከፕቶሎሚዎሶች ዘመን ግዛት ወዲህ ከግሪክነት ዘመን (ሂሊኒስቲክ) ዘመን ጀምሮ እየአደረና እየቆየ በኢትዮጵያና በመካከለኛው ምሥራቅ የነበረው ግንኙነት የበለጠ እየተቃረበ ለመምጣት በመቻሉ ይህን አካባቢ በሚመለከት ስር መልክዐ ምድርም

ሆነ ስለ ዘርዐ ትውልድ የሚገኘው ዕውቀት በጣም ገልጽ እየሆነ ነበር ሊታይ የበቃው ።

ስለዚህ ከፓርሲና ከአንድ አንድ ሌሎች ጽሑፎች (ጎልተው የሚታዩም እንኳን ለመሆን ባይችሉ) መረጃዎች ተገኝተዋል ለምሳሌ ግዕድተ ሔርትራን (Periplus of Erythrean Sea) የጻፈው ሰው ስለ አክሱም ግዛትና ስለነበረው የንግድ እንቅስቃሴ የሰጠው መረጃ ልክና በቂ ነበር ።

የኢትዮጵያ ግዛት በደቡብ ከሞስኮፋ-ጊ (Moschophagi) (ባላዕተ — እንስሳ) ሀገር በሰሜን እስከ በርበር (በርበራ) ይደርስ እንደ ነበረና በምሥራቅ ወሰኑ ቀይ ባሕር እንደነበረ ይጽፋል ።

ኑፊናስ በዐራተኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ አካባቢ በኢትዮጵያ ዘአክሱም የክርስትና እምነት እንደገባና ቤተ ክርስቲያን እንደተመሠረተች በገልጽ አትቷል ።

ከዚህም በመቀጠል በተለይ ስለኢትዮጵያ ዘአክሱም የንግድ፣ የሥነ ጽሑፍና የፖለቲካ ሁኔታዎችን በዝርዝር ለመመዝገብና ለመጻፍ ስለዚህ አካባቢ በቂ ዕውቀትን ለማግኘት ችሏል ።

አጻጭ ውቅያኖስ ቶማስ፣ (Indopleutis) በክርስቲያናዊ ሥዕለ ምድር ጽሑፉ ስለኢትዮጵያ ዘአክሱምና አካባቢው የፖለቲካ፣ የንግድና ሥነ ጽሑፍ እንቅስቃሴ በሰፊው ያስረዳል፤ ከዚያም ወዲህ በአጠቃላይ ኢትዮጵያ በተከታታይ በተለይ ከቢዛንቲን ጋር ስለነበራት ግንኙነት በሰፊው ጽፏል ።

የዲፕሎማቲክ ግንኙነትና ልውውጥም አዘውትሮ የሚካሄድና የተጠናከረም እንደ ነበር ለማስረዳት ሞክሮአል፤ በዚህ ሁኔታ ቀስ በቀስ ኢትዮጵያ የሚለው ስምና አጠቃላይ የአካባቢው ግንዛቤ (ቅርጽና መንፈስ) የዛሬዋን ኢትዮጵያ እየሸፈነ እና እያማከለ ወደ ጊዜአችን ደርሷል ።

በአሁኑ ጊዜ ስለጥንታዊት ኢትዮጵያ በአጠቃላይ የተነገረው ሁሉ ቅሪት በመገኘት የሚታየውና ለመታወስም የሚቻለው በሀገራችን ላይ ከአለው የባህል ፣ የቋንቋና የሃይማኖት ሁኔታዎችና ይዘቶች ጋር ተገናዝቦ ብቻ በመሆኑ የዛሬዋ ኢትዮጵያ የጥንቷ የታሪክና የመልክዐ ምድር ኢትዮጵያ እንደሆነች በግልጽ የሚታይ ሐቅ ነው ።

እንግዲህ ከነዚህ ምንጮች መረጃዎች ላይ በመነሣት ከታሪክና ከመልክዐ ምድር አንጻር ኢትዮጵያ የሚለውን ስም የያዘው አካባቢ ከግብጽ ደቡብ ጀምሮ ያለው የጠይም ሕዝቦች አካባቢ መሆኑን መረዳት ይቻላል ።

አሁንም ወደ መጽሐፍ ቅዱስ እንመለስና በዕብራይስጥ «ኩሽ» በግሪክ ትርጉሙ «ኢትዮጵያ» የሚለው ቃል የአካባቢ ስም መሆኑን ከተለያዩ ጥቅሶች መገንዘብ ይቻላል ።

ስለዚህ በታሪክና በዘርዐ ትውልድ መልኩ እንደተመለከትነው ሁሉ የዕብራይስጥ «ኩሽ» እንደዚሁም ከመልክዐ ምድር አንጻር ከግብጽ ደቡብ ጀምሮ እስከ ሕንድ ውቅያኖስ ያለውን አካባቢ ያመለክታል ።

ስለዚህም የሚከተሉትን ጥቅሶች በመመልከት በትክክል መሠረተ ሐሳቡን መረዳት ይቻላል ።

፩/ «የኢትዮጵያ ንጉሥ ቲርሐቅ ሊወጋህ መጥቶአል» ፪ኛ ነገሥት ፲፱ ፡ ፱ ።

፪/ «በአርጤክስስም ዘመን እንዲህ ሆነ ይህም አርጤክስስ ከሕንድ ጀምሮ እስከ ኢትዮጵያ ድረስ በመቶ ሃያ ሰባት አገሮች ላይ ነገሠ» አስቴር ፩ ፡ ፩ ።

፫/ «ከሕንድ ጀምሮ እስከ ኢትዮጵያ ድረስ በመቶ ሃያ ሰባቱ አገሮች ላሉ ሹማምንትና አለቆች - - -» አስቴር ፳ ፡ ፱ ።

፬/ «ኢትዮጵያ እጆችዋን ወደ እግዚአብሔር ትዘረጋለች» መዝሙረ ዳዊት ፳፭ ፡ ፴፩ ።

- ፩/ «እነሆ ፍልስጥኤግወያን፡ ጢርስም፡ የኢትዮጵያም ሕዝብ»
መዝሙረ ዳዊት ፱፮ ፡ ፱ ።
- ፪/ «የኢትዮጵያ ተጋዝዮን አይስተካከላትም በጥሩ ወርቅ አት
ገመትም» ኢዮብ ፳፰ ፡ ፲፱ ።
- ፫/ «በኢትዮጵያ ወንዞች ማዶ ላለች ከንፍ ያላቸው መርከቦች»
ኢሳይያስ ፲፰ ፡ ፩ ።
- ፬/ «በግብፅና በኢትዮጵያ ላይ ሦስት ዓመት ለምልክትና ለተ
አምራት ሊሆን ራቁቱንና ባዶ እግሩን እንደሄደ እንዲሁም
የአቦር ንጉሥ 1 የግብጽና የኢትዮጵያን ምርኮ - - - »
ኢሳይያስ ፳ ፡ ፫ ።
- ፭/ «የኢትዮጵያ ንጉሥ ቲርሐቅ ሊዋጋህ መጥቶአል» ኢሳይ
ያስ ፴፯ ፡ ፱ ።
- ፮/ « - - - ኢትዮጵያንና ሳባንም ለአንተ ፋንታ ሰጥቻለሁ»
ኢሳይያስ ፴፫ ፡ ፫ ።
- ፲፩/ «የግብጽ ድካምና የኢትዮጵያ ንግድ ፡ ቁመተ ረጅሞችም
የሳባ ሰዎች ወደ አንተ ያልፋሉ - - - » ኢሳይያስ ፴፭ ፡ ፲፬ ።
- ፲፪/ «ኢትዮጵያና ፋጥ ሉድም የተደባለቀም ሕዝብ ሁሉ ኩብም
- - - » ሕዝቅኤል ፴ ፡ ፭ ።
- ፲፫/ «ፋርስንና ኢትዮጵያን ፋጥንም ከእነርሱ ጋር ጋሻና የራስ
ቁርን የለበሱትን ሁሉ » ሕዝቅኤል ፴፰ ፡ ፭ ።
- ፲፬/ «በከበረችም በግብጽ ዕቃ ሁሉ ላይ ይሠለጥናል የሊቢያና
የኢትዮጵያ ሰዎችም ይከተሉታል » ዳንኤል ፲፩ ፡ ፵፫ ።
- ፲፭/ «ኢትዮጵያና ግብጽ የማይቆጠር ኃይልዋ ነበሩ ፡ ፋጥና
ሊቢያ ረዳተችዋ ነበሩ» ናህም ፫ ፡ ፱ ።
- ፲፮/ «ከኢትዮጵያ ወንዞች ማዶ የሚማልዱኝ የተበተኑት ሴቶች
ልጆቼ ቍርባኔን ያመጡልኛል» ሶፎንያስ ፫ ፡ ፲ ።

ሐ/ የአካባቢ ግንኙነት (አካባቢውና ኢትዮጵያ)

በመጽሐፍ ቅዱስ (ብሉይ ኪዳን) በዕብራይስጥ «ኩሽ» ወይም በግሪክ «ኢትዮጵያ» የሚለው አካባቢ ከአጉራባች አካባቢዎች (አገሮች) ጋር ማለት እንደ ዐረቢያ ፣ ፋርስ ፣ እሥራኤል ግብጽና ሊቢያ ከመሳሰሉ አገሮች ጋር የተቀራረበ ግንኙነት እንደነበረው በብሉይ ኪዳን ተጽፎ ይገኛል ።

ይህም ዓይነት ግንኙነት የንግድ ልውውጥን ፣ የባህል መተሳሰርን ፣ የአምልኮት መወራረስን እንዳስከተለ መረዳት ይቻላል ።

ይህንንም በትክክል ማረጋገጥ የምንችለው ቀደም ባሉት ጊዜያት በእነዚህ አካባቢዎች በነበሩት የንግድ ልውውጥ ዕቃዎች ለምሳሌ ዕጣን ፣ ከርቤ ፣ የአምልኮትና የባህል ዕቃዎች ፣ ለምሳሌ ጸናጽል ፣ ከበሮ ፣ የመሥዋዕት ማቅረቢያ ዕቃዎች ንዋየ ቅድሳት ፣ ወዘተ የሚታዩ ዓይነቶች ናቸው ፤ ይህን ሁሉ ማስረዳት የሚችለው ለዚህ ሁሉ ታሪክ የዛሬዬቱ ኢትዮጵያ ባለቤት ሆኖ መገኘቷ ነው ።

በተለይ ኢትዮጵያ ቀደም ብላ የአንድ አምላክ እምነት ተከታይ እንደነበረች ፣ ስለዚህም ፣ «ኢትዮጵያ እጆቿን ወደ እግዚአብሔር ትዘረጋለች» ከሚለው ጥቅስ እንደ ታሪክ ጸሐፊው ባጅ በመነሣት ኢትዮጵያ እግዚአብሔርን የማታውቅበት ጊዜ እንደአልነበረ ይተረካል ።

ለዚህ ብዙ የታሪክ ሰነዶችና የቅዱሳት መጻሕፍት ማስረጃዎች አሉ ፤ ለምሳሌ ከብሉይ ኪዳን ንግሥተ ሳባን (፩ኛ ነገሥት ፲ ፣ ፩—፲፫ ፪ኛ ዜና መዋዕል ፱ ፣ ፩—፲፪) ከሐዲስ ኪዳንም ንግሥተ አዜብን (ማቴ ፲፪ ፣ ፵፪ ሉቃ ፲፩ ፣ ፴፩) መመልከት በቂ ምስክር ነው ።

ንግሥተ ሳባ ወይም ንግሥተ አዜብ በአንድ አምላክ የምታምን የኢትዮጵያ ንግሥት እንዲያውም የዛሬዋ ኢትዮጵያ አካባቢ ንግሥት እንደነበረች በታሪክ የተረጋገጠ ነው ።

ንግሥተ ሳባ በሀገሯና በመካከለኛው ምሥራቅ አገሮች መካከል ዳብሮ ከነበረው የንግድና ሌላም ዓይነት ግንኙነት የተነሣ ስለዚህ እካ ባቢ በቂ ዕውቀት ለማግኘት ችላ እንደ ነበር ይታወቃል ፤ በተለይ የኢየሩሳሌም ንጉሥ ሰሎሞንን ጥበብና ዝና በሰፊው ትሰማ ስለነበር ሄዳና በአገሯ የነበረና ታይቶ የማይታወቅ ብዙ ሽቱን ፩፻፳ መክሊት ወርቅን የከበረ ዕንቁን አስጭና ሄዳ የሰሎሞንን ጥበብ ለመጉብኘት እንደቻለች በጉብኝትዋም ጊዜ የመንግሥቱን አስተዳደር ፣ የቤተ መንግሥቱን ሥነ ሥርዓትና የሠራዊቱን ሕግና ሥርዓት ተመልክታ ለሰሎሞን ይህን ጥበብና ዕውቀት የገለጸለትን አምላክ እንደ አመሰግናችና በሄደችበት ሁኔታ ወደ ሀገርዋ እንደተመለሰች መጽሐፍ ቅዱስ (ከላይ በተመለከቱት ጥቅሶች) ሲናገር በቃል ሲያያዝ እንደመጣውና በታሪክ መጻሕፍትም ሰፍሮ እንደሚገኘው ደግሞ ንግሥተ ሳባ ብሉይ ኪዳንን ተቀብላ ወደ አገርዋ እንደተመለሰች ሲተረክ የኦሪትም እምነት በኢትዮጵያ ተሰራጭቶ እንደኖረ ፣ ከዚህም እምነት ጋር የተያያዙ ባህሎች በአገራችን ሰፍረው እንደቆዩና እስከ አሁንም በክርስትና እምነት ባህል ውስጥ በመታቀፍና በመዋሐድ ተሰራጭተው እንደሚገኙ መረዳት ይቻላል ። ለዚህም እንደ ግዝረት ፣ በዓል አከባበር ፣ የቤተመቅደስ አሠራር ፣ ቅርጽ ፣ ወዘተ የመሳሰሉትን የአገራችንን ባህሎች መመልከት በቂ ምሳሌ ነው ።

በዚህ ዓይነት ከጥንት አገሮች መካከል ኢትዮጵያ ኦሪትን የተቀበለች አገር ስትሆን ከዚህም በመነሣት ሕዝቦቿ «ርስተ እግዚአብሔር» እየተባሉ ይጠራሉ ፤ ኢትዮጵያ ክርስትናንም ለመቀበል የመጀመሪያዋ አገር ሆና ተገኝታለች ።

በሐዲስ ኪዳን (ግብረ ሐዋርያት ፰ ፡ ፳፮—፴፱) እንደሚነበበው የንግሥተ ኢትዮጵያ ባለሟል (ሕፅዋ ለሕንደኬ ንግሥተ ኢትዮጵያ) በኦሪት ሕግ መሠረት የፋሲካን በዓል ለማክበርና ለመስገድ ወደ ኢየሩሳሌም ሄዶ ሲመለስ በመንገድ ከዲያቆን ፊልጶስ ጋር ይገናኛል ፤ በሚገናኙበትም ጊዜ ባለሟሉ ትንቢተ ኢሳይያስን (ዛ፫ ፡ ፯—፰) «እንደበግ

ወደ መታረድ ተነዳ፤ የበግ ጠቦትም በሸላቹ ፊት ዝም እንደሚል፤ እንዲሁ አፋን አልከፈተም፤ በውርደት ፍርድ ተወገደ፤ ሕይወቴ ከምድር ተወግዳለችና ትውልዱንስ ማን ይናገራል?» የሚለውን ክፍል ያነብ ስለነበር ፊልጶስ ይህ ጥቅስ የሚተነብየው ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ እንደነበርና ይህም ትንቢት የተፈጸመ መሆኑን ስለሰበከለት እሱም ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን አምኖና ተጠምቆ ወደ አገሩ እንደተመለሰ ይታወቃል።

ስለዚህ የጥንት የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ጸሐፊዎች ለምሳሌ እነ አውሳብዮስ እንደሚጽፉት ክርስትናን ተቀብሎ የተጠመቀው ከሐዋርያት ቀጥሎ የመጀመሪያው ሰው ይህ የንግሥተ ኢትዮጵያ ባለሟል ሲሆን፤ ከኢየሱሱም ውጪ ክርስትናን የተቀበለች የመጀመሪያ አገር ኢትዮጵያ መሆኗን አረጋግጠዋል።

ማ ጠ ቃ ለ ያ

እስከ አሁን «ኢትዮጵያውያን» ከማዕዘን ምድር አንዱን ክፍል የያዙ ሕዝቦች መሆናቸውንና የያዙትም አካባቢ «ኢትዮጵያ» እንደ ሚባል ተመልክተናል ።

በዚህ ታሪካዊ ሁኔታ በመጀመሪያ ኢትዮጵያዊ የሚለው ስም የአንድ ዘርዐ ትውልድ የወል ስምና ኢትዮጵያም የዚህ ዘርዐ ትውልድ አካባቢ ስም መሆኑን አይተናል ።

ነገር ግን የሰው ትውልድ ቅጥር እየበዛ በሄደ መጠን በአንጻሩ የሚታየው ሥርጭት እየሰፋ መሄዱም የታወቀ ነው ፤ በዚህም ምክንያት ሰዎች የተሻለ ኑሮን በመፈለግ ከቦታ ወደ ቦታ ባለማቋረጥ መፍለስና መሥፈር የተለመደ ሆነ ፤ ከዚህም በመነሣት በጋራ የመኖር ዘይቤ (የቤተ—ሰብ ኑሮ ዘይቤ) እየቀረ የየአካባቢ ሁኔታ እየተፈጠረ ሄዶአል ።

ኢትዮጵያውያንም በኢትዮጵያ ውስጥ በየአካባቢው የየራሳቸውን ማኅበረሰብ እንዲፈጥሩ ኑረዋል ፤ ከነዚህም ማኅበረሰቦች አንዱን ዶቹ ደግሞ በአንጻሩ በዚህ ዓይነት መልክ ተጠናክረው ለመገኘት ያልቻሉ እንደነበሩ ይታወቃል ።

እንግዲህ አጠቃላይ የሰው ልጅ እንቅስቃሴ (ፍልሰት) ተለዋዋጭ ስለሆነ በዚህ አካባቢም የራሱን ተፅዕኖ ፈጥሯል ።

ስለዚህ አንዳንዶቹ ድክመት የሚታዩባቸው አካባቢዎች ከውጭ ለመጡ ኃይሎች እጃቸውን በመስጠት ፣ ሥልጣናቸውን በማስረከብ የውጭን ባህልና ቋንቋ በመውረስ ብቻ ሳይወሰኑ የአካባቢዎቹንም ስሞች መለወጥ ግዴታ ሆኖባቸዋል ፤ በሌላ በኩል ግን ከጥንት ጀምሮ እንደማእከል (ለዓባይ ወንዝ መነሻ) ሁና ትታይ የነበረችው ኢትዮጵያ ዘአክሱም ዳር ድንበሯን በመጠበቅ ፣ ለውጭ ኃይል ሳትንበረከክ ፣ ነፃነቷን ፣ ባህሏንና ቋንቋዋን እንደጠበቀች ትገኛለች ።

በተለይ በክርስቶስ ልደት አካባቢና ከዚያም ወዲህ የተነሡ ሊቃውንት ስለ ኢትዮጵያውያንና ስለኢትዮጵያ ቋንቋ ባህል ፣ ስለ ክርስትና እምነትና ስለ ቤተ ክርስቲያን ምሥረታ ወዘተ በሚናገሩበት ጊዜ ስለኢትዮጵያ ዘአክሱምና ስለሕዝቦቿ መሆኑ ጎልቶ እንደሚታይ አያጠራጥርም ።

እንግዲህ ታሪካዊ ተጨባጭ ሁኔታ ይህ ሆኖ ሲገኝ የአሜሪካን መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ኢትዮጵያን በሱዳን ፣ ኢትዮጵያዊንና ኢትዮጵያውያንን በሱዳናዊና ሱዳናውያን ፣ በጥቁር ሰው በሱዳን ፣ ሕዝቦች ተከቶ መናገር ምን ማለት ነው ?

በመጽሐፍ ቅዱስ አነጋገር ሱዳን ኢትዮጵያ አልነበረም ማለት አይደለም ወይም የመጽሐፍ ቅዱስ ኩሽ የዛሬይቱን ኢትዮጵያን አይሸፍንም ማለትም አይሆንም ፤ ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስ «ኢትዮጵያ» ሲል ብዙ ጊዜ የሚናገረው ከግብጽ ደቡብ እስከ ሕንድ ድረስ ያለውን አካባቢ ሲሆን በዚህ ክልል ገሚገኙት ደግሞ በማያሻማ ሁኔታ ኢትዮጵያና ሱዳን ናቸው ።

ሱዳን የሚለው ስም ከዓረብኛ ቋንቋ የመጣና ትርጉሙም ጥቁር ማለት እንደሆነ ይነገራል ፤ ሱዳን አሁን ለሆነበት አካባቢ ቆይቶ የተሰጠ ስም እንደመሆኑ መጠን በመጽሐፍ ቅዱስ ወይም በጥንት የታሪክ ሠነዶች የተወሰነበት (የተጠቀሰበት) ጊዜ አይታይም ፤ ዛሬ ሱዳን ተብሎ የሚጠራው አካባቢ በመለስተኛ አካባቢ ሁኔታ በመጽሐፍ ቅዱስ እንኳን ሳይሆን በታሪክ ኑቢያ ይባል እንደ ነበርና ከተማው አስቀድሞ ናፕታ ቆይቶ መርዌ እንደ ነበር ይታወቃል ።

ስለዚህ ኢትዮጵያን በሱዳን ተከቶ ፣ የዛሬዋ ኢትዮጵያ ከኢትዮጵያ ውጭ (ከጥንቱ የታሪክና ቅዱሳት መጻሕፍት ኢትዮጵያ ውጭ) አድርጎ መመልከት ታሪክን ብቻ ሳይሆን ራሱን መጽሐፍ ቅዱስን ማስተባበል ነው ።

በታሪክም ቢሆን በመጽሐፍ ቅዱስ ከዕብራይስጥ ወደ ግሪክ ቋንቋ ሲመለስ «ኩሽ» «ኢትዮጵያ» ተብሎ መተርጉሙን አውስተናል ፤ ብሉይ ኪዳን በግሪክ ቋንቋ ከተተረጎመበት ጊዜ ጀምሮና ከዚያም ወዲህ የተተረጎመባቸው ቋንቋዎች የአካባቢን ቅርጽ ማካለል ቀርቶ ኢትዮጵያ የሚለውን ስም የለወጡበት ቦታ አይገኝም ለምሳሌ የጥንት ቋንቋዎችን መጥቀስ ቢያስፈልግ ከዕብራይስጥ «ኩሽ» ቀጥሎ ራሱን ግሪክን ፣ ላቲንን (ሮማይስጥ) እና ግእዝን ከጉድኒውስ ባይብል ጋር አነጻጽሮ መመልከት ይቻላል ። ስለዚህ የሚከተሉትን ጥቅሶች መመልከት ኢትዮጵያን ሱዳን ብሎ ለተረጎመው ለተዛባ አመለካከት በቂ መልስ ሊሆን ይችላል ።

መጽሐፍ ቅዱስ		የጥንት ቋንቋዎች		ጉድኒውስ ባይብል	
ጥቅሶች	ዕብራይስጥ	ግሪክ	ላቲን ሮማይስጥ	ግእዝ	ጉድኒውስ ባይብል
ዘኁልቀ፡ ፲፪ ፡ ፩	ኩሽ	ኢትዮጵያ	ኢትዮጵያ	ኢትዮጵያ	ሱዳን
፪ኛ ነገሥት ፲፱ ፡ ፱	»	»	»	»	»
፪ኛ ዜና መዋዕል ፲፱፡ ፫	»	»	»	»	»
፪ኛ ዜና መዋዕል ፲፬ ፡ ፱	»	»	»	»	»
፪ኛ ዜና መዋዕል ፲፮ ፡ ፰	»	»	»	»	»
፪ኛ ዜና መዋዕል ፳፩ ፡ ፲፮	»	»	»	»	»
አስቴር ፩ ፡ ፩	»	»	»	»	»
አስቴር ፰ ፡ ፱	»	»	»	»	»
ኢዮብ ፳፰ ፡ ፲፱	»	»	»	»	»
መዝሙረ ዳዊት ፳፰ ፡ ፴፩	»	»	»	»	»
መዝሙረ ዳዊት ፱፮ ፡ ፱	»	»	»	»	»
ኢሳይያስ ፲፰ ፡ ፩	»	»	»	»	»
ኢሳይያስ ፲፩ ፡ ፲፩	»	»	»	»	»

ኢሳይያስ ር : ፫	»	»	»	»	»
ኢሳይያስ ር : ፬	»	»	»	»	»
ኢሳይያስ ር : ፭	»	»	»	»	»
ኢሳይያስ ማ፯ : ፱	»	»	»	»	»
ኢሳይያስ ማ፫ : ፫	»	»	»	»	»
ኢሳይያስ ማ፭ : ፲፬	»	»	»	»	»
ኤርምያስ ፲፫ : ፳፫	»	»	»	»	»
ኤርምያስ ሙ፰ : ፯	»	»	»	»	»
ኤርምያስ ሙ፰ : ፲	»	»	»	»	»

ኤርምያስ ፲፰ : ፲፪	ኩሽ	ኢጎዮቱያ	ኢትዮጵያ	ኢትዮጵያ	ጥቁር ሰው
ኤርምያስ ማ፯ : ፱	»	»	»	»	ሱዳን
ኤርምያስ ሙ፱ : ፲፮	»	»	»	»	»
ሕዝቅኤል ፴ : ፬	»	»	»	»	»
ሕዝቅኤል ፴ : ፱	»	»	»	»	»
ሕዝቅኤል ሙ፰ : ፭	»	»	»	»	»
ዳንኤል ፲፩ : ማ፫	»	»	»	»	»
አዎጽ ፱ : ፯	»	»	»	»	»
ናሆም ፫ : ፱	»	»	»	»	»
ሶፎንያስ ፪ : ፲፪	»	»	»	»	የሱዳን ሕዝብ
ሶፎንያስ ፫ : ፲	»	»	»	»	ሱዳን
ዘፍጥረት ፪ : ፲፪—፲፫	»	»	»	»	«
ገብረ ሐዋርያት ፭ : ፳፮-፴፱	»	»	»	»	»

በተከታታይ የተተረጉሙባቸው ሌሎች ቋንቋዎች ከአንዳንድ የተወሰኑ እጋጣሚዎች ከአልሆኑ በስተቀር ይህንኑ መንገድ ተከትለው ነው የሚገኙት ።

ለምሳሌ የተመለከትናቸውን የንጉሥ ጀምስ መጽሐፍ ቅዱስ (KJB) የተሻሻለው መደበኛ ትርጉም (RSV) የኢየሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ (JB) እና ሕያው መጽሐፍ ቅዱስ (LB) (የተባሉትን ትርጉሞች) የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞችን ከጉድ ጊዜው ላይ ብል ጋር አነጻጽሮ ቀጥሎ መመልከት ይቻላል ።

ም/ ቍጥሮች	KJB	RSV	JB	LB	GNB
፪ኛ ዜና መዋዕል ፲፪ ፡ ፫	ኢትዮጵያ	ኢትዮጵያ	ኩሻው	ኢትዮ	ሱዳን
	ውያን	ውያን	ያን	ጵያው	ውያን
				ያን	
አስቴር ፩ ፡ ፩	»	»	»	»	»
መዝሙር ፳፰ ፡ ፴፩	»	»	»	»	»
ኢሳይያስ ፲፰ ፡ ፩	»	»	»	የዓባይ	
				ወንዝ	
				የላይኛው	
				መዳረሻ	
ኤርምያስ ፲፫ ፡ ፳፫	»	»	ኢትዮ	ኢትዮጵ	ጥቁር
			ጵያዊ	ያውያን	ሰው
ሶፎንያስ ፪ ፡ ፲፪	»	»	ኢትዮጵ	»	የሱዳን
			ያውያን		ሕዝብ

ስለዚህ በአጠቃላይ ከላይ በተመለከቱት ጥቅሶች ምንም እንኳን ኢትዮጵያ የሚለውን ስም ከይዘትና ከቅርጽ አንጻር አንድ ጊዜ ሰፋ ባለ ትርጉም ፡ ሌላ ጊዜም ጠበብ ባለ ትርጉሙ ሊታይ ቢችልም ሁለት መሠረተ ሐሳቦች ደግሞ ከዚህ ሂደት ጋር የማይዛመዱ ሆነው ይታያሉና ለምን ? የሚለው ጥያቄ ሥነ አእምሮ ሊመልሰው የማይችል ጥያቄ ነው ግለት ለምሳሌ ኢትዮጵያ «ኩሻ» የዐባይ ወንዝ መነሻ መሆኗ በትክክል ሲታወቅ ማኅበሩ ከላይ የጠቀስናቸውን ጥቅሶች በአጠቃላይ ኢትዮጵያን ሱዳን እያለ ሲተረጎም የዐባይ ወንዝ ከኢትዮጵያ (ኩሻ)

ይነግል የሚለውን ዐረፍተ ነገር ነጥሎ በዕብራይስጡ እንዳለ ከኩሽ ይነግል በማለት መተርጉሙ ገራ ከማጋባት አያልፍም ።

ስለዚህ «ኩሽ» የሚለውን ቃል በሌሎች ክፍሎች «ሱዳን» ብሎ ተርጉሞ በዚህኛው ጥቅስ ኩሽ ብሎ ማስቀመጥ የተፈለገበት ምክንያት ግልጽ አይደለም ፤ ከዚህም ጋር በሐዲስ ኪዳን (ግብረ ሐዋርያት ፩ ፡ ፳፮) ኢትዮጵያ የሚለው ስም ወደ ሱዳን አልተለወጠም ፤ ምንክልባት በዚህ ማኅበር አመለካከት የብሉይ ኪዳን ኢትዮጵያና የሐዲስ ኪዳን ኢትዮጵያ የተለያዩ ይሆኑ? ወይስ የብሉይ ኪዳን ኢትዮጵያን ሱዳን ብለው እንደተረጉሙት የሐዲስ ኪዳን ኢትዮጵያን የዛሬዋ ኢትዮጵያ ማለታቸው ይሆን? መልሱ የነሱ ጉዳይ ይመስላል በኛ በኩል ግን የሁለቱም መልስ ኢትዮጵያ ናት ።

ኢትዮጵያ ከግብጽ ደቡብ እስከ ሕንድ የተዘረጋው ገጸ ምድር ሆኗን ብዙዎች ጥቅሶች እያረጋገጡ ከግብጽ ደቡብ የሚገኘውን ጠባብ አካባቢ ብቻ በመውሰድ ሱዳን ብሎ መተርጉሙ በታሪክ ዘንድ ተቀባይነት የለውም ፤ ስለዚህ ኢትዮጵያ የሚለው በሱዳን እየተተካ የተመለሰው መጽሐፍ ቅዱስ (ጉድ ኒውስ ባይብል) ለገበያ መቅረቡና በዓለም ላይ ለአንባቢያን መሠራጨቱ እንደተደረሰበት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ሲኖዶስና የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ይህን ከእውነት የራቀና የተዛባ ትርጉም በመቃወም ደብዳቤዎችን ለዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ማስተላለፋቸው ይታወቃል ።

የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ለዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር በመጀመሪያ በአስተላለፈው ደብዳቤ (ማኅበራዊ) ነሐሴ ፲፯ ቀን ፲፱፻፸፯ ዓ/ም (እ - ኤ - ዘ - አ) ኢትዮጵያ ሱዳን ተብሎ መተርጉሙን በዚህ መጽሐፍ ቅዱስ ደንበኞችና በመጽሐፍ ቅዱስ አንባቢያን ዘንድ ትችትንና ክርክርን እያስነሣ ስለሆነ ማኅበሩም በበኩሉ ቀደም ብሎ የተመለከታቸውን አራት የመጽሐፍ ቅዱስ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች በማንጸጸር ሲመለከት አልፎ አልፎ ካልሆነ በስተቀር ልዩነት

እንደሌላቸው ግለት ኢትዮጵያ የሚለውን ስም የለወጡበት ወይም በሌላ የተኩበት ቦታ አለመኖሩን እያረጋገጠ እንደመገኘቱ መጠን ይህ ኢትዮጵያን ሱዳን ብሎ የመተርጉም ሁኔታ የመጽሐፍ ቅዱስ ወዳጆች ኢትዮጵያውያንን ያስገረመና ያስቆጣ፡ የመጽሐፍ ቅዱስ ግንባርም በዚህ ትርጉም ላይ የሚዘንቡበትን ጥያቄዎች ለመመለስ ያልቻለና የተቸገረ መሆኑ አጥጋቢ ምክንያት ያዘለ መልስ ካልተገኘ በስተቀር ነገሩ ይህን መጽሐፍ ቅዱስ (ጉድ ሂውስ ባይብል) ማከፋፈሉን የሚገታ ብቻ ሳይሆን በኢትዮጵያውያን ዓይን ዘንድ የዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ግንባርን ታማኝነት ከጥርጣሬ ላይ እንደሚጥል ያደረበትን ፍርሃት በመግለጽ አጥጋቢ መልስ በተቻለ ፍጥነት እንዲሰጠው ጠይቋል ።

ለዚህ ደብዳቤ የዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ግንባር የሰጠው መልስ (መስከረም ፲፱ ቀን ፲፱፻፸፯ ዓ/ም እ - ኤ - ዘ - አ) በአጭሩ እንደሚከተለው ነው ።

«እስከ ዛሬ ድረስ በዕብራይስጥ ኩሽ የሚለው ቃል ኢትዮጵያ በመባል እየተተረጉመ የመጣ፡ ይህም ልምድ ሰብዓ (፩) ሊቃናት ይህን የዕብራይስጥ ቃል ኢትዮጵያ ብለው ከተረጉሙበት ጊዜ ጀምሮ የመጣ ልምድ ቢሆንም ነገር ግን በዕብራይስጥ ኩሽ የሚያመለክተው የዛሬ ኢትዮጵያን በግልጽ ሳይሆን ሁል ጊዜ በግምት ከዛሬ ሱዳን ጋር የተቃረበ አካባቢን በይበልጥም ኑቢያን እንደ ነበር ሕዝቅኤል ፳፱፡፲፡፡ ግልጽ በሆነ ሁኔታ እንደሚጠራው ኩሽ በግብጽ ደቡብ ድንበር የሚገኘው አካባቢ ስለነበር የዛሬ ኢትዮጵያን ይሸፍን ነበር ለግለት እንደማያስችል፡ በመዛግብተ ቃላትና በመጽሐፍ ቅዱስ ማንደረ ቃላት ኩሽና ኢትዮጵያ የሚሉት ቃላት የሠፈሩት እንቀጾች ባለመለያየት ኩሽ በግብጽ ደቡብ የሚገኘውን አካባቢ በውጣ ውረድ የዛሬ ሱዳንን የሚሸፍን አካባቢ መሆኑን እንደሚወስኑ እንደዚሁም ኩሽ በከፍተኛ የሥልጣን ቁንጮ ላይ በሚገኝበት ወቅት በአራተኛው ፈሳሽ አጠገብ የሚገኘው ናፕታ ከተማው እንደ ነበር፡ ቆይቶ ከተማው

በአምስተኛው ፈሳሽና በካርቱም መካከል ግማሽ መስመር ላይ ወደሚገኘው መርዌ እንደተዛወረ እንደሚያመለክቱ አስተያየቱንና አቋሙን ከገለጸ በኋላ በሚከተለው ዓይነት የተለያዩ አማራጮች ተሞክረው እንደ ነበር በመጨረሻ ሱዳን ብሎ መተርጉሙ የተሻለው አማራጭ መሆኑን አመልክቷል ።

- ኩሽን ሳይለወጥ — ሳይተረጉም መውሰድ (ገልብጦ መውሰድ) ግን ትርጉም የለሽ በመሆኑ አልተወሰደም ፤
- በአጠቃላይ ኢትዮጵያን መውሰድ (ኢትዮጵያ ብሎ መተርጉም) ግን አዲሷ ኢትዮጵያ የመጽሐፍ ቅዱስ ኩሽን ስለማትሸፍን አልተፈለገም ፤
- ኑቢያ ብሎ መተርጉም ግን ዛሬ ኑቢያ ብሔራዊ ህልውና የሌላት ሀገር በመሆኗ አልተመረጠም ።
- ሱዳን ብሔራዊ ህልውና ያለውና ከሌሎች የአፍሪካ አገሮች ይልቅ በመጽሐፍ ቅዱስ ኩሽ ለሚለው ስም የተቃረበ ምትክ ሆኖ ስለሚገኝ ተመርጧል ።

ቀጥሎም ይህን ኩሽ የሚለውን ስም በመተርጉም ረገድ (NEB) አስቲር ፩ ፡ ፩ ፡ ፰ ፡ ፱ ፡ ኢዮብ ፳፰ ፡ ፲፱ ፡ ኢትዮጵያ፤መዝሙር ዳዊት ፳፰ ፡ ፴፩ ፡ ፹፯ ፡ ፱ ፤ ኢሳይያስ ፵፫ ፡ ፫ ፡ ፵፭ ፡ ፲፱ ፤ ኤርምያስ ፲፫ ፡ ፳፫ ኑቢያ ኑቢያዊ ፡ ከሌሎች ቦታዎች ኩሽ ኩሻዊ በማለት አንድ ወጥ ባልሆነ መንገድ እየተተረጎመ መገኘቱን ማስታወስ ጠቃሚ መሆኑን መመልከት እንደሚያስፈልግም ከገለጸ በኋላ እንግዲህ በጉድ ኒውስ ባይብል ለማድረግ የተሞከረው በመጽሐፍ ቅዱስ የተመለከተ አካባቢን ከዘመናዊ እንግሊዝኛ ቋንቋ ቃል መልክዐ ምድራዊ ስያሜ ጋር በተቻለ መጠን ማቃረብ ነበር ፤ ለምሳሌ ከዚህ ጋር የሚመስል ሁኔታ በግብረሐዋርያት ፳፯ ፡ ፳፯ ፤ በግሪክ ቋንቋ አድርያቲክ ባሕር የሚለው ዛሬ አድርያቲክ ተብሎ የሚታወቀው ቦታ ፡ መርከብ በማዕበል ጊዜ የሚቆምበት ቦታ አይደለም ስለዚህ ጉድ ኒውስ ባይብል ይህን ቦታ ሚድትራንያ ብሎ ይጠራዋል ።

ስለዚህ ይህ አገላለጥ በዚህ ጉድ ኒውስ ባይብል ቁጣና ቅሬታ ለተሰማቸው አንባብያን መልስ ይሆናል የሚል ተስፋ አለን» ይላል ።

ይህ አሁን የተመለከተው ምሳሌ ከጥያቄው ጋር አብሮ የሚሄድ ምሳሌ ይሆናል ብሎ መቀበል በጣም አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም ኢትዮጵያና ኩሽ በዚህ ምሳሌ ሊነጻጸሩ አይችሉም ። የአጠራር ለውጥና የህልውና ለውጥ አንድ ነው በሚል መልክ ምሳሌ ሁነው ማገልገል አይችሉም ።

አሁንም የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ኬንያ ለሚገኘው ለዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ደብዳቤ (ሚያዝያ ፲ ቀን ፲፱፻፸፱ ዓ/ም እ - ኤ - ዘ - አ -) ጽፎአል፤ በዚህም ደብዳቤ ምንም እንኳን የተሰጠው መልስ አጥጋቢ መስሎ ቢታይም ከእውነተኛው ፍሬ ነገር በመነሣት ብዙ ሰዎች ይህን ልዩነት ለማመልከት የተለያዩ አስተያየቶችን ለማድረግና ቅሬታቸውን ለመግለጽ የተገደዱ በመሆናቸው ሁኔታው ወደ ፖለቲካስ እያዘነበለ እየሄደ በመታየቱ ፣ ዋናው የአስተዳደር ኮሚቴው በአደረገው ስብሰባ ሚያዝያ ፯ ቀን ፲፱፻፸፱ ዓ/ም እ - ኤ - ዘ - አ - በፍጥነት ይህ መጽሐፍ ቅዱስ እንዳይሰራጭ ለማቆምና ሁኔታውን ለጠቅላላ ቦርድ ለማቅረብ ያደረገውን ውሳኔና በግምጃ ቤትም ጀሺህ ቅጅ እንደ አለ ይህንም ምን ማድረግ እንዳለበት የቦርዱን ውሳኔ የሚያስታውቅ መሆኑን ገልጾ ነበር ።

ለዚህ ደብዳቤ የተሰጠው መልስ (ግንቦት ፲፮ ቀን ፲፱፻፸፱ ዓ/ም እ - ኤ - ዘ - አ -) ኢትዮጵያ የሚለው ቃል በዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ትርጉም ንዑስ ኮሚቴ ውይይት እንደተደረገበትና ውጤቱም እንዲገለጽ የተወሰነ ስለሆነ ይህ መረጃ (መግለጫ) በቅርቡ እንደሚደርስና ጉዳዩን በተመለከተ አጥጋቢ መግባባትን እንደሚፈጥር ያለንን እምነት የሚገልጽ ነበር ።

የዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ጉዳዩን በማመዛዘን ይመስላል ቆይቶ ለቀረበለት ማስታወሻ በሰጠው መልስ (መስከረም ፳፭ ቀን

፲፱፻፸፱ ዓ/ም እ - ኤ - ዘ - አ) ችግሩ ከልዎድ ጋር ተያይዟል፤ ይህም በትክክል የተሳሳተ ግንዛቤናና ችግርን ፈጥሮአል፤ ስለዚህ «ኩሽን» ከኢትዮጵያ ይልቅ ሱዳን ብሎ ለመተርጉም የሚያነሳሳ የመጽሐፍ ቅዱስና ወይም የታሪክ እውነታ (ምስክርነት) ቢኖር ኑሮ ይህን ዓይነት ለውጥ ግድረግደስ ባለን ነበር ነገር ግን በተደረገው ግንኙኛውም ምር ምር ድርጊቱ ወደ ስህተት ያመራ መሆኑን ነው ለመገንዘብ የቻልነው በግለት አቋሙን ለመግለጽ ሞክሮአል።

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ሲኖዶስ በዚህ ጉዳይ ላይ ስብሰባ አድርጎ ጎዳር ይ ቀን ፲፱፻፸፱ ዓ/ም ፩ኛ የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር የቦርድ ስብሰባ ግንቦት ፳፭ ቀን ፲፱፻፸፩ ዓ/ም የጉድኒውስ ባይብል ትክክል አለመሆኑን ገልጾ ለዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር የጻፈውን ደብዳቤና የተሰጠውን መልስ ተመልክቶአል፤ ፪ኛ ይህን መጽሐፍ ቅዱስ የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር እንዳደረገው ሁሉ ከእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች ጋር በድጋሚ አመሳክሯል።

በዚህም ጊዜ ይህ ድርጊት የሚያስገርምና የሚያሳዝን ድርጊት ሆኖ አግኝቶታል፤ በአጠቃላይ ሲታይ በነቢያት ትንቢት፣ በሐዋርያት ትምህርት የታወቀች ኢትዮጵያን ህልውና ለመከፋፈል፣ የኢትዮጵያውያንን እምነት ለማናጋት የተፈጠረ በአጠቃላይ የነበረንና የታወቀን ጥንታዊ ታሪክና እምነት እንደአልነበረ ለማድረግ ሆነ ተብሎ የተፈጸመ ድርጊት ሆኖ በመገኘቱ ኢትዮጵያና ኢትዮጵያውያን በሙሉ በዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ላይ ፈጽሞ እምነት የማያስጥል የጠላትነት አቋም መሆኑን ለመገንዘብ ስለቻሉ፣ ስለዚህም የዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ለኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር በሰጠው መልስ (መስከረም ፲፱ ቀን ፲፱፻፹፯ እ - ኤ - ዘ - አ) የሠፈረው አመለካከት (ሐሳብ) ከጉድ ኒውስ ባይብል የተለየ ሆኖ ባለመገኘቱ ጉድ ኒውስ ባይብል ኢትዮጵያን ሱዳን፣ ኢትዮጵያውያንን ሱዳናውያን እያለ ያተመውንና ያሳተመውን አስቦበት ከአላሳረመ በስተቀር ጥንት

የነበረውን እየሰረዘ ሌላ የሚያሳትም ከሆነ ቤተ ክርስቲያኒቱም ሆነች አገሪቱና መላው የኢትዮጵያ ሕዝብ በመጽሐፍ ቅዱስ ማኅበሩ ላይ እምነት ስለማይኖረው በዚህ ርእስ የታተመው መጽሐፍ ቅዱስ በማንኛውም አካር እንዳይሠራጭ ወደፊትም እንዳይታተም እንዲያደርግ በዚህም የማይስማማና ስሕተቱንም የማያርም ከሆነ ግን በየትኛውም የዚህ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ቅርንጫፍ የሚታተመው መጽሐፍ ሁሉ ወደኢትዮጵያ እንዳይገባና ሕዝቡ እንዳይቀበለው በማንኛውም የአገሪቱ ክፍል እንዳይሰራጭ በሕግ ለማሳገድ መወሰኑን (ጥር ፮ ቀን ፲፱፻፹፯ እ - ኤ - ዘ - አ) ለሚከተሉት ማኅበራት አስተላልፎአል ።

- ለዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበራት በሙሉ
- ለዓለም አቀፍ የእንግሊዝ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር
- ለአፍሪካ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር
- ለዓለም አብያተ ክርስቲያናት ማኅበር
- ለዓለም ሉተራን ፌዴሬሽን

የዓለም መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበርም ይህ የቅዱስ ሲኖዶስ ውሳኔ እንደ ደረሰው ጉዳዩ በጣም ጥልቀት ባለው ሁኔታ እንዲመረመርና የሚደረሰበትም ውጤት ወደፊት እንደሚገለጽ በማረጋገጥ ያለውን ምኞት (መጋቢት ፲፪ ቀን ፲፱፻፹፯ እ - ኤ - ዘ - አ) ገልጾአል ።

ይህ ማኅበር በሚቀጥለው ደብዳቤ (ነሐሴ ፭ ቀን ፲፱፻፹፯ ዓ/ም እ - ኤ - ዘ - አ) የትርጉም ኤክስፐርቶች ልዩ ኮሚቴ በትክክል ጉዳዩን እንደመረመረና ከሙሉ ውይይት በኋላም በደረሰበት የውሳኔ ሐሳብ በዕብራይስጥ ኩሽ ተብሎ የተመለከተው መልክዐ ምድራዊ አካባቢ የዛሬውን ሱዳን ድንበሮች አልፎ (ተሻግሮ) የሚሄድ በመሆኑ ኩሽን በኢትዮጵያ ፋንታ ሱዳን ብሎ መተርጎሙ (መተካቱ) አሳሳች መሆኑን በተስማማበት መሠረት ኩሽን ወይም ኢትዮጵያን ይዞ መሄድ በትርጓሜ ተቀባይነት ያለው ሆኖ ቢሰማም ነገር ግን ኩሽ ምንም እንኳ የማያሻማ ሆኖ ቢገኝም አቀማመጡ ለብዙዎች አንባብያን ያልታወቀና ያል

ተለመደ ስለሆነ ሊመረጥ እንደአልቻለና ምክንያቱም በዕብራይስጥ ኩሽ የዛሬ ኢትዮጵያንና የዛሬ ሱዳንን የሚሸፍን ከግብጽ ደቡብ ያለው አካባቢ ስለሆነ ይህን በግርጌ ማስታወሻ በማስቀመጥ ኢትዮጵያን ትክክለኛ ትርጉሙ መሆኑን ይዞ መሄዱ ተቀባይነት ያለው ስም መሆኑን ለማረጋገጥ ተችሏል ።

ይህ የውሳኔ ሐሳብ በአሜሪካ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ዓለም አቀፍ ትርጉም ኮሚቴ ንኡስ ኮሚቴና በአሜሪካ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር የአስተዳዳሪዎች ቦርድ የጋራ ስብሰባ ከተመረመረ በኋላ ወደ ፊት በሚደረጉት ሕትመቶች ኢትዮጵያ የሚለው ስም እንደሚታተም በአንድ በኩል ሲያረጋግጥ በሌላ በኩል የአሁኑ ሕትመት ቅጅ ብዛት ያለውና እየተሠራጨ እንደመሆኑ መጠን አዲስ ሕትመት ለማድረግ ያለው ቅጅ ተከፋፍሎ እስከ አለቀ ድረስ በርከት ያለ ጊዜ የሚወሰድ መሆኑን ገልጾአል ።

በአጠቃላይ ከብዙ ደብዳቤዎችና የአሳብ ልውውጦች በኋላ ጉዳዩ ከዚህ መደምደሚያ ላይ መድረሱ በመጠኑም ቢሆን አጥጋቢ ሆኖ ይሰማል ፤ ነገር ግን ከላይ የተመለከተው የአሳብና የደብዳቤ ልውውጥ በመጨረሻም የተደረሰበት ውሳኔ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ሲኖዶስና በተጠቀሱት ማኅበራት ጽ/ቤቶች ማኅደሮች መዝገብ ይዞ መገኘቱ ብቻ በቂ ሆኖ አልታየም ፤ ምክንያቱም ይህ ትርጉም በብዛት የታተመና በመላው ክፍላተ ዓለም የተሰራጨ እንደመሆኑ መጠን በሚልየን ለሚቆጠሩ አንባቢያን የተሳሳተ የታሪክና የመልክዐ ምድር ግንዛቤ ያስጨበጠ መሆኑን ለማስረዳት ተጨማሪ ጥረት ማድረግ አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል ።

ስለዚህ እስከአሁን በተዘረዘሩት ሁኔታዎች መሠረት አንደኛ «ኩሽ» ወይም «ኢትዮጵያ» የሚለው የብሉይ ኪዳን ቃል አሻሚ ትርጉም የያዘ ሆኖ መታየት የለበትም ፤ ኩሽ ወይም ኢትዮጵያ የጥንት ታሪክና የመልክዐ ምድር ሊቃውንት አስተሳሰብንም ጨምሮ በመጽ

ሐፍ ቅዱስ የአካባቢያችን አጠቃላይ ስም ሲሆን ኢትዮጵያዊ ወይም ኢትዮጵያውያንም የአካባቢው ዘርዓ ትውልድ ስም ሆኖ ነው የሚገኘው (የሚታየው)፤ሁለተኛም ኩሽ ወይም ኢትዮጵያ ከላይ እንደተነገረው የአካባቢ የጋራ ስም ሆኖ እንደ ነበረ ይነገር እንጂ ቀስ በቀስ በውስጡ ሌሎች የአካባቢው ስሞች ተከሥተዋል ለምሳሌ ቀደም ብሎ አክሱምን በተጨማሪ ኑቢያን መጥቀስ ይቻላል ሆኖም ኢትዮጵያ ዘአክሱም የሚለው አካባቢ የነበረውን ስምና የፖለቲካ ዳር ድንበር ለይቶ ሲቀጥል እንደነኑቢያ ያሉት ግን የአካባቢ ስማቸውን በመለወጥ ለምሳሌ ኑቢያ «ሱዳን» በመባል ልትጠራ ትችላለች ።

እንግዲህ ኩሽ ወይም ኢትዮጵያ የሚለው ስም በመጽሐፍ ቅዱስ አነጋገር ምንም እንኳን ከግብጽ ደቡብ እስከ ሕንድ ያለውን አካባቢ ይሸፍን እንደነበረ ቢነገርም የበለጠ ጎልቶ የሚታየው የዛሬይቱ ኢትዮጵያንና ሱዳንን እንደሚሸፍን ነበር ።

ስለዚህ ኩሽ ወይም ኢትዮጵያ ተብሎ በሚነገርበት ጊዜ ሱዳንንም እንደሚሸፍን አድርጎ መናገር ትክክለኛ መሆኑ ሲታወቅ ኩሽን በሱዳን ተክቶ (ተርጉሞ) መናገር ግን የዛሬዋ ኢትዮጵያን ከጥንት ኢትዮጵያ ውጭ ስለማያደርጋት የተሳሳተ ግንዛቤ ሆኖ ነው የሚገኘው።

እንግዲህ ይህ ዓይነቱ አመለካከት (ኢትዮጵያን ሱዳን ማለት) ከቅዱሳት መጻሕፍት ትርጓሜ ጋር ተገናዝቦ አይገኝም ።

በአንድ በኩል ታሪክን ከሥር ከመሠረቱ የሚያናጋ ሆኖ ሲገኝ በሌላ በኩል ደግሞ የአንድን ታሪካዊ አገር ህልውና የሚነካ ሆኖ በመገኘቱ በጣም የሚያሳዝንና የሚያሳስብም ነው ።

ስለዚህ ታሪክን ማዛባት ፣ የአገርን ህልውና መንካት ሕዝቡን ከትዝብት ላይ መጣልና በአገር ላይ የጠላትነትን ስሜት መፍጠር ሆኖ ነው የሚታየው ፤ ምንአልባት ይህን የመሰለው ሁኔታ የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ ሐቅነቱን ለቆ አንድ ወይም ሌላ አገር ከሚከተለው የፖለቲካ መንፈስ ጋር ተያይዞ ይሆን ፤ የሚል ጥርጣሬን አስከትሏል ምክ

ንያቱም ለብዙዎቹ ትርጉሙ ይህን መስሉ ከመታየት አልፎ ሌላ ምክንያት በጭንቅላት ውስጥ ሊገባላ አልቻለም ፤ ለደጂህ ዓመታት ያህል ከቆየ በኋላ ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ቃላትና መልክዐ ምድር ቅርጽ አፈስ ግንዛቤ ተከሥቶ ይሆን ? ለዚህም የሚረዳ ፍንጭ ስለአልተመለከተ ውጤቱ የግንዛቤ ለውጥ ሳይሆን የዕንቁቅልሽ ዘይቤ ሆኖ ነው የሚታየው ።

ነገር ግን ይህን የተሳሳተ ትርጉም ለማስተካከል የተሰነዘሩት ሐሳቦች እንደተጠበቁ ሁነው በአሁኑ ጊዜ ሁለቱ እኅትማማች አገሮች (ኢትዮጵያና ሱዳን) የየራሳቸውን የፖለቲካ ክልልና ሥልጣን ይዘው በፍቅርና በሰላም የሚገኙ አገሮች መሆናቸው ግልጽ ነው ፤ ስለዚህም በመጽሐፍ ቅዱስ ፡ በታሪክና በመልክዐ ምድር ሊቃውንት አመለካከት ሁለቱም አገሮች የጋራ (የወል) «ኢትዮጵያ» የሚለው ስም ነበራቸው ይህም ማለት የቆየ የጋራ ታሪክ የነበራቸው መሆኑን ትክክለኛ ግንዛቤ ለመስጠት እንጂ የአሁኑን የሁለቱን እኅትማማች አገሮች ተጨባጭና የታሪክ ውጤት የሆነውን የፖለቲካ ህልውናቸውን ሁኔታ የሚመለከት ጉዳይ ሆኖ ሊተረጉም አይችልም ።

**TODAY'S ETHIOPIA IS ETHIOPIA OF THE
HOLY SCRIPTURES.
HISTORY AND ANTIQUITY**

**RESOLUTION OF THE HOLY SYNOD
OF THE
ETHIOPIAN ORTHODOX TEWAHIDO CHURCH**

C O N T E N T S

Page

<i>Introduction</i>	<i>41</i>
<i>Today's Ethiopia is Ethiopia of the Past</i>	<i>44</i>
<i>Conclusion</i>	<i>54</i>

First Printing August, 1990

Second Printing 1997

fication which has continued to this day with its own historical legacy. Moreover, Ethiopia is noted for its precedence in her state formation in the region and has existed ever since, preserving her freedom, integrity and history. It is a living example for the preservation of the evidence found in Holy Scriptures, ancient historical documents and archaeology.

Nevertheless, a new falsification of Scripture has come to the fore, which is quite contrary to the history of the region, its designation and its geographical location as well. This is the publication of a revised Bible by the American Bible Society, the *Good News Bible* in 1976. The new publication has two amazing mistranslations, which amount to deliberate distortions. The earlier accepted translation of the Hebrew word "Cush" into "Ethiopia" and the "Ethiopians" used in the Greek, Latin and Geez Versions is now deliberately altered and instead "Sudan" and "Sudanese" are used. On the other hand, it left unchanged the word "Cush" in Genesis 2.13: ". . . and the second river is Gihon; it flows around the country of Cush" and the word Ethiopia in the new Testament (Acts 8.26) is not changed into Sudan.

It is not clear why the American Bible Society intended to alter the word "Ethiopia" into "Sudan" without valid historical investigation. There is no historical basis for making this change. It is rather misleading, directing people's attention to a wrong concept, and thus needs to be promptly challenged. The Bible Society of Ethiopia and Holy Synod of the Ethiopian Orthodox Tewahido Church strongly protested and denounced this malicious act as it is not grounded on genuine interpretation of the Bible and history. The act also forced them to exchange a couple of letters with the office of the United Bible Societies in the hope of make them realize their error.

The office of the United Bible Societies recognized the deliberate alteration by the American Bible Society. It noted that the word "Cush" of the Hebrew Version included the areas of today's Sudan and today's Ethiopia and as such it was unnecessary to change "Ethiopia" into the

"Sudan". It also gave assurances that further reprints of the Good News Bible would be stopped. However, the newly revised edition of the Good News Bible is in circulation all over the world and is disseminating a wrong impression to millions of people. The various letters exchanged with the office of the United Bible Societies asking them to correct the mistake done, now put in the archives, could not be an effective corrective to the initial error. Thus, it becomes necessary to issue this short message to enable readers gain a correct understanding of the history how Ethiopia came to acquire its name.

Today's Ethiopia is Ethiopia of the Past

It is clear that the distribution of people in the world is determined by geographical conditions. Even if it could be assumed that peoples of the world had no variation in their nature, their spatial distribution (lowland, highland, temperate zone) and the climatic conditions (hot, cold, airy place) their experience could have some effect on their way of living and their colour.

Thus, we see that the designations of places and of people seem to be related. For example, the word "Ethiopia" was derived from the colour of the people which might have been a result of the impact of the surrounding climatic condition. From this assumption, we believe that it would be wise to see the designation of "Ethiopia" and "Ethiopians" into three aspects based on historical facts and Holy Scriptures:-

- Tribal Offspring
 - Geographical Location
 - Foreign Relations
- (Ethiopia and the surrounding regions).

a) Tribal Offspring

The Holy Scriptures assert that the peoples of the world are the descendants of Adam. Even then, the climatic conditions over the past Centuries brought about colour differentiation among peoples.

The word "Ethiopians" meant "men with burnt faces" and the name "Ethiopia" was given to this land in relation to the colour of its people. According to Graeco-Roman historians and geographers the etymological root of the word "Ethiopia" is Greek-coined from two words and it was mainly given to this particular area and dark-skinned people. The first mention of the Ethiopians in ancient Greek literatures was in the epics of Homer, a Greek poet, who lived ca 800 B.C. Homer men-

tioned Ethiopia *twice* in the *Iliad* and *once* in the *Odyssey*. In his writing about the Ethiopians and their country, Homer expressed their kindness and indicated that they lived at the end of the inhabited world, and that they were a people whom the gods liked to visit. In his references to the Ethiopians who lived at the end of the inhabited world, Homer indicated that some of the Ethiopians lived near the horizon where the sun sets while some of them lived at the other end of the horizon where the sun rises.

What did Homer mean by the Ethiopians who lived at the end of the inhabited world? To understand this concept, we need to refer to the writings of other ancient historians and geographers. By the end of the inhabited world, Homer meant the regions to the south of Egypt and extending up to India, a concept that became much clearer by the days of Herodotus.

Herodotus, the well known Greek historian, who lived in the period between c.400 and 300 B.C. travelled throughout the Middle East into Egypt and stayed there for some years where he was able to learn more about the Ethiopians from various sources. According to the information he got he believed that there were two Ethiopian regions: the first of which was the land adjoining Egypt, and the second was a bit farther to the south of Egypt. Since he had written about the Ethiopians, who lived farther to the south, his reference could somehow fit with today's Ethiopia.

He further indicated that the geographical location of Ethiopia is to the south of Egypt along the Red Sea. He related that these people lived longer and were fish eaters.

As indicated above, Homer was the first man to use this designation. Traditionally, however, it was derived from an Ethiopian King

Aethiops I, of the second millennium. But, on the other hand, the words "Ethiopia", "Ethiopian" and the "Ethiopians" were used in the Septuagint in place of the word "Cush" in the Hebrew Bible. The word "Cush" in Hebrew had a three fold meaning. In the first place it was used as a proper noun, *since Cush was one of the sons of Ham (Gen. 10:6).* Then it was used as a name of a tribe, Cush and Cushites, given to the sons of Cush. In this sense it has also been generally applied to the black race as a whole, even though this designation cannot be readily accepted. Thirdly it was used as a name of a region, from the south of Egypt as far as India, where people of sunburnt faces live. Hence, the second and the third meanings of the word Cush well fit to this particular area.

A question may arise as to how the similarity started between "Cush" on the one hand and "Ethiopia and the Ethiopians" on the other. The Old Testament, which is believed to have been written starting from about 1500 B.C., (in C. 1500-400 B.C.) was translated from Hebrew into the Greek in C. 284 B.C.

The Septuagint translated the Hebrew word "Cush" as Ethiopia and the Ethiopians in Greek.

It is thus clear that the region was identified as the land of "Cush" in the Old Testament since the time that Moses lived. Historically the land continued to be known as the land of the Ethiopians beginning with the writings of Homer. In one way or the other, both "Cush" in Hebrew and "Ethiopia" in Greek respectively were conventionally used to indicate this specific region and its people, as it will be clear from the following points:-

1. "And there came out against them Zerah the Ethiopian with a host of a thousand, and three hundred chariots, and came unto Mare' Shah," 2 Chronicles 14.9.

2. "So the Lord smote the Ethiopians before Asa, and before Judah: and the Ethiopians fled," 2 Chronicles 14:12.
3. "Were not the Ethiopians and the Lubim a huge host, with very many chariots and horsemen," 2. Chronicles 16.8.
4. "Moreover the Lord stirred up against Jehoram the spirit of the philistines, and the Arabians, that were near the Ethiopians" 2. Chronicles, 21.16.
5. "Can the Ethiopian Change his skin, or the Leopard his spots?" Jeremiah 13. 23.
6. "Now when E'bed-Mele'ch the Ethiopian, one of the eunuch who was in the King's house, heard that they had put Jeremiah in the dungeon," Jer. 38: 7.
7. "Then the King commanded E'bed-Mel'ech the Ethiopian saying, take from hence thirty men with thee," Jeremiah. 38.10,
8. "And E'bed-Mel'ech the Ethiopian said unto Jeremiah, put now these old cas clouth and rotten rags under thine armholes under the cords," Jeremiah 38.12.
9. "Go and speak to E'bed-Mel'ech the Ethiopian," Jeremiah 39.16.
10. "In that day shall messengers go forth from me in ships to make the careless Ethiopians afraid," Ezekiel 30.9.
11. "Ye Ethiopians also, ye shall be slain by my sword," Zephaniah 2.12.

B. Geographical Location

As we have seen earlier, Homer made a fair attempt to indicate the characteristics of the Ethiopians and the region they inhabited even if he failed to give the exact location of Ethiopia in very specific terms.

His successors, however, were able to indicate the exact location of Ethiopia and of her people among whom were the historian Herodotus and the geographer Strabo.

Herodotus, as referred to above, obtained his knowledge of Ethiopia from his discussions with other scholars and perhaps people familiar with Nubia and the areas beyond it in his long sojourn in Egypt. From the south of Egypt as far as Cinnammomophorous, near to "India," He also believed that there were two Ethiopian regions: the first part was near Egypt, and the second was that of the fish-eaters, which was a bit farther to the south of Egypt. The latter region was probably the present day Ethiopia. But, in general, Herodotus claimed that both of these regions were one and the same.

Strabo, who made use of the studies of Aratosthenes, Agathrchides and other scholars, indicated that the boundaries of Ethiopia were: Egypt to the north (in which Elephantine was the border line), and the land of Cinnammomophorous to the south (the land to the Indian Ocean). He pointed out that the Nile River, that flows to the North, has its source in Ethiopia (i.e. Lake Tana). The tributaries of the Nile indicated by Strabo were, Astabus, Astaboras and Astasobas.

Diodor, like Herodotus, believed that there were two separate Ethiopias: the land between Egypt and Meroe, and from Meroe to its South East. According to him, the latter part was the region of the two main rivers of the Nile and the area of the Red Sea. He too was unable to give the precise extent of the southern boundary of Ethiopia. Moreover, he indicated that the source of the Nile was at the foot of a great mountain in the heartlands of Ethiopia and that the Nile had a length of 12,000 miles and three tributaries. Pliny, the Roman geographer, explained that Ethiopia's boundary in the north was Syene, in the east the ocean and in the west Libya. He again failed to give the exact boundary line of the southern limit. Pliny assumed that the position of Ethiopia was towards

the south, tilted from the north east to the south west. He also attempted to give the distance between Meroe and the Indian Ocean, both by land and by sea. The tributaries of the Nile known to Pliny were Astapus (the Blue Nile), a river from the high land which cut through the middle of Ethiopia; Astaboras (the Atbara) to the left side and Astasobas (the White Nile) to the right side.

The most clearly defined indication of Ethiopia was given by Claudius Ptolemy, the geographer. According to him, Ethiopia was next to Egypt, both Egypt and Libya being to the North of Ethiopia and the interior of Libya being to the West. Ptolemy and Strabo commonly agree that the source of the Nile was in one of the Ethiopian lakes, even though the former gave different names and geographical location from the latter. More significant, Ptolemy showed the location of Ethiopian port Adulis, Aksum and *Colole* on his map. He also mentioned Aksum as the capital city of Ethiopia.

By the time Egypt was under the rule of the Ptolemies during the Hellenistic period, and as a result of the relations of Ethiopia and the Middle East, the knowledge of scholars about the geographical location of the area and its people became more definite than before. Documents in papyrus and other manuscripts that elaborated these facts were uncovered. A case in point is the *periplus of the Erythrean Sea*, which described the Aksumite Empire and its trading activities. According to this document, the southern boundary of Ethiopia was Maschophagi, in the north Berbera, and the Red Sea in the East.

At the beginning of the fourth century A.D, Rufinus mentioned the introduction of Christianity and the establishment of Churches in Aksum. He also shows that he had a good knowledge on the politics, trade and literature of the region.

Cosmas Indicopleustes, who later wrote the *Christian Topography*,

has left us very valuable information on the trade, politics and literature of Aksumite-Ethiopia. He also mentioned the strengthened diplomatic relations between Aksum and the Byzantine Empire. Gradually, as of this period, the knowledge of the geographical location of Ethiopia with its surrounding regions became widely known.

The various sources about ancient Ethiopia and the archaeological discoveries so far undertaken could only be seen and recognized vis-a-vis the contemporary culture, language, religion and other aspects of life. In any case, the fact remains that the present-day Ethiopia is the ancient historical and geographical Ethiopia. Thus, from the various sources and historical documents, on the geographical location of Ethiopia, it is clear that Ethiopia is the land of the sun-burnt faces, who inhabited the region to the south of Egypt.

If we again look into the Bible, "Ethiopia" was the direct translation of the Hebrew "Cush" which was mainly used to indicate the region to the south of Egypt as far as India. This becomes clear from the following quotations of the Bible.

1. "And when he heard say of Tirha'kah King of Ethiopia, Behold, he has come out to fight against thee," 2 Kings 19.9.
2. "Now it came to pass in days of Ahasu'rus, (this is Ahasu'rus which reigned from India even unto Ethiopia, over a hundred and twenty provinces)," Esther 1.1.
3. "... and the deputies and rulers of the province from India unto Ethiopia, a hundred and twenty and seven provinces ...", Esther 8.9.
4. "... Ethiopia shall soon stretch out her hands unto God," Psalms 68.31.

5. "... behold philis'ti-a and Tyre, with Ethiopia," Psalms 87.4.
6. "The Topaz of Ethiopia shall not equal it, neither shall it be valued with pure gold," Job 28.19.
7. "... to the land shadowing with wings, which is beyond the rivers of Ethiopia," Isaiah 18.1.
8. "And the Lord said, like as my servant Isaiah hath walked naked and barefoot three years for a sign and wonder upon Egypt and upon Ethiopia," Isaiah 20.3.
9. "And he heard say concerning Tirha'Kah King of Ethiopia, He has come forth to make war with thee," Isaiah 37.9.
10. "... Ethiopia and Seba for thee," Isaiah 43.3.
11. "... Thus saith the Lord, the labour of Egypt and merchandise of Ethiopia and of the Sabe'ans, men of Stature, shall come over unto thee," Isaiah 45.14.
12. "Ethiopia, and Libya, and Lydia, and all the mingled people and Chub . . .," Ezekiel 30.5.
13. "Persia, Ethiopia, and Libya with them, all of them with shield and helmet," Ezekiel 38.5.
14. "But he shall have power over the treasures of gold and silver, and over all the precious things of Egypt: and the Libyans and the Ethiopians shall be at his steps," Daniel 11.43.
15. "Ethiopia and Egypt were her strength, and it was infinite; Put and Lubim were her helpers," Nahum 3.9.
16. "From beyond the rivers of Ethiopia my suppliants, even the daughter of my dispersed, shall bring mine offering," Zephaniah 3.10.

C. Foreign Relations (Ethiopia and the Surrounding Regions)

In the Old Testament; be it either "Cush" in Hebrew or "Ethiopia" in Greek, this particular region had well established foreign relations and contacts with its neighbouring states particularly: Arabia, Persia, Israel, Egypt and Libya, which are documented in the Old Testament. Because of this contact these states developed an interaction of trade, culture and religious similarities among themselves. These countries also show some basic similarities in trading items: incense, frankincense; cultural and religious antiquities: sistrum, drum, the ark and sacrificial offering vessels. In all these Ethiopia takes the lead as the source of history for the past contacts between these countries.

Ethiopia was one of the earliest countries to accept monotheism. The quotation, "Ethiopia shall soon stretch out her hands unto God" is further strengthened by the views of the historian Budge, who indicated that no time was Ethiopia ever was out of the ways of God. There are various historical sources and texts of Holy Scripture to substantiate the points mentioned above. For example, there are sufficient indications about the Queen of Sheba in the Old Testament (1 Kings 10: 1-13, 2 Chronicles 9:1-12) and in the New Testament about Queen of Azeb (Matthew 12:42, Luke 11:31).

It is historically believed that the Queen of Sheba or Azeb was the queen of today's Ethiopia and that she accepted monotheistic creed. The Queen of Sheba had a good knowledge of the neighbouring regions because of the trade and the interactions of the peoples between Ethiopia and countries of the Middle East. She was particularly impressed by the fame of Solomon, King of Jerusalem, and went to visit him, accompanied by many her officials.

She took with her very precious stones, a hundred and twenty talents of gold, perfume and other rich gifts, abundant in her country but some new to others, as a present. In Jerusalem, she was able to

prove the truth of what she had heard about the wisdom of Solomon, the attendance of his court, the administration of his palace, the discipline of his army and his law. She gave thanks to God and Solomon, who revealed this knowledge and wisdom to her and happily returned to her kingdom. This is stated in the above Biblical quotation, in other historical sources and traditions. The Queen also brought the Old Testament with her. Later, monotheistic Christianity and its Jewish practices were spread in the country. Such Jewish practices which are still practised as Christian practices are circumcision, and other cultural aspects. Ethiopia was thus one of the first countries to receive creed among other ancient states and its people were termed as "the land of God." Moreover she became the first country to receive Christianity.

In the New Testament (Acts 8:26-29), it is stated how an Ethiopian eunuch of Queen Candace, who was in charge of her treasure, met Philip the deacon, while returning to his country from Jerusalem after Pentecost. When they met, the eunuch was reading Isaiah 53:7-8; "He was led as a sheep to the slaughter: and like a lamb dumb before his shearer, so opened he not his mouth: in his humiliation his Judgement was taken away; and who shall declare his generation? for his life was taken from the earth." Philip told the eunuch that this quotation was prophesied about Jesus Christ and that the prophecy had been fulfilled. The eunuch readily believed that Jesus Christ is the Son of God and was then baptized by Philip, where upon he continued his journey to his country. Therefore, as ancient religious writers like Eusebius indicated, the eunuch of Queen Candace was the first man to be baptized after the Apostles and Ethiopia was the first country to be christianized after Jerusalem.

CONCLUSION

We have now seen that the Ethiopians live in a specific geographical location known as Ethiopia. We have also seen that the word "Ethiopia" was used as a common name of the people in the area. However, as the population greatly increased, population movements in search of better living conditions became a common occurrence. The earlier family groups gave way to complex societies who led sedentary lives in particular areas and who developed special attachments to these areas. And there by a feeling for a particular area developed. In like manner, the Ethiopian led their own type of societal life in their country of Ethiopia. Surprisingly enough, some societies never achieved the strength that others did. Population movements in the area with its varying nature left its own imprints on the region. Some came under the domination of foreign power, lost their power, and inherited external culture and language to the extent of accepting foreign designations for their locality. On the other hand, Aksumite-Ethiopia preserved her territorial integrity, freedom, culture and language with little foreign interference and domination. When the scholars who were in the time around the birth of Jesus Christ, or those who came after him spoke of Ethiopia, the Ethiopian language, its culture and the introduction of Christianity, they undoubtedly were referring to Aksumite-Ethiopia and its people. While the historical reality is as this, what is the intention of the American Bible Society to replace "Ethiopia" with "Sudan," "Ethiopian and Ethiopians" with "Sudanese"? Or, is it possible to designate by the name of "Sudan" the whole of the black people?

According to the Bible, the Sudan, as we know it today, was part and parcel of the Biblical Ethiopia or the Biblical Cush did include today's Ethiopia. Hence, what is referred to in the Bible as "Ethiopia"

usually meant all the lands to the south of Egypt up to "India" which definitely embraces the Sudan and Ethiopia.

It is said that the etymological root of the word "Sudan" is the Arabic language, which literary means "black". The name was later given to the present day Sudan and is in no way indicated in the Bible or ancient historical sources. The only historical reference so far is only about Nubia with its Capital Napata and later Moroe. Therefore, the deliberate use of the "Sudan" instead of "Ethiopia" with no historical foundation is not only to deny the historical and Biblical significance of present day Ethiopia, but also to deny the Bible itself.

We have seen that in historical words as well as in the Greek version of the Hebrew Old Testament the word "Cush" was translated into "Ethiopia". As this word was further translated into various other languages these have followed the Septuagint as their basic model and have used the word "Ethiopia" avoiding the use of other alternate place names. It would also be appropriate to compare the translation of the Bible into Greek, Latin, and Geez versions with the recent Good News Bible edition. The following verses would suffice to show the distorted, unhistorical translation of "Ethiopia" into the Sudan.

Vers from the Bible	Ancient Languages				Good News Bible
	Hebrew	Greek	Latin	Geez	
Number 12:1	Cush	Ethiopia	Ethiopia	Ethiopia	Sudan
2 Kings 19:9	"	"	"	"	"
2 Chronicles 12:3	"	"	"	"	"
2 Chronicles 14:9	"	"	"	"	"
2 Chronicles 16:8	"	"	"	"	"
2 Chronicles 21:16	"	"	"	"	"
Esther 1:1	"	"	"	"	"
Esther 8:9	"	"	"	"	"
Job 28:19	"	"	"	"	"
Psalms 68:31	"	"	"	"	"

Vers from the Bible	Ancient Languages				Good News Bible
	Hebrew Cush	Greek Ethiopia	Latin Ethiopia	Geez Ethiopia	Sudan
Number 12:1					
Psalms 87.4	"	"	"	"	"
Isaiah 18.1	"	"	"	"	"
Isaiah 11.11	"	"	"	"	"
Isaiah 20.3	"	"	"	"	"
Isaiah 20.4	"	"	"	"	"
Isaiah 20.5	"	"	"	"	"
Isaiah 37.9	"	"	"	"	"
Isaiah 43.3	"	"	"	"	"
Isaiah 45.14	"	"	"	"	"
Jeremiah 13.23	"	"	"	"	"
Jeremiah 38.7	"	"	"	"	a black man
Jeremiah 38.10	"	"	"	"	Sudan
Jeremiah 18.12	"	"	"	"	"
Jeremiah 46.9	"	"	"	"	"
Jeremiah 39.16	"	"	"	"	"
Ezekiel 30.4	"	"	"	"	"
Ezekiel 30.9	"	"	"	"	"
Ezekiel 38.5	"	"	"	"	"
Daniel 11.43	"	"	"	"	"
Nahum 3.9	"	"	"	"	"
Amos 9.7	"	"	"	"	"
Zephaniah 2.12	"	"	"	"	the people
Zephaniah 3.10	"	"	"	"	of Sudan
Genesis 2.13	"	"	"	"	Sudan
Acts 8.26-39	"	"	"	"	Cush Ethiopia

Other Biblical translations have more or less followed the same pattern. It would again be necessary to see other English Versions like the king James Version, Revised Standard Version, Jerusalem Bible and Living Bible with the words of the Good News Bible.

Verse	KJB	RSV	JB	LB	GNB
2 Chronicles 12:3	Eth.	Eth	Cushites	Eth.	Sudanese
Esther 1:1	"	"	"	"	"
Psalms 68:31	"	"	"	"	"
Isaiah 18:1	"	"	"	Land beyond the upper reaches of the Nile, where winged sail boats glide along the river	Beyond the rivers of Sudan there is a land where the sound of wings is heard
Jeremiah 13:23	"	"	"	Ethiopian	a black man
Zephaniah 2:12	"	"	"	Ethiopians	the people of Sudan

Thus, in general, the word "Ethiopia" in the above verses indicates a somewhat general and compact interpretation that needs further explanation. While it remains a fact that the source of the Nile is Ethiopia (Cush in Hebrew), why has it been so necessary for the American Bible Society to keep this verse as it is while it has everywhere changed "Ethiopia" into the "Sudan"? It is also not clear why the Society used the "Sudan" in all of its translations except in this particular verse. Moreover, it has left unchanged the word "Ethiopia" in Acts 8:26 of the New Testament. Is it because there was some difference between the "Ethiopia" of the Old Testament and the "Ethiopia" of the New Testament as the Society Claims? As the Society has translated "Ethiopia" of the Old Testament into the "Sudan" does "Ethiopia" of the New Testament meant today's "Ethiopia"? We leave the answer to them. But, to us, the answers to both is there was one Ethiopia. Whereas several quotations confirm that "Ethiopia" was comprised all the lands to the south of Egypt up to "India," it would historically

be unacceptable to consider the small strip of land south of Egypt as the "Sudan". In their communique to the office of the United Bible Societies the Holy Synod of the Ethiopian Orthodox Tewahido Church and the Bible Society of Ethiopia have Expressed their opposition to the unhistorical revision and distorted translation of the Good News Bible.

The first memorandum of the Bible Society of Ethiopia to the United Bible Societies on 17 August 1977 indicated the criticisms and opposition it had received from its Customers and Bible readers against the translation of "Ethiopia" into the "Sudan". The Ethiopian Bible readers greatly surprised and enraged, were urgently asking the Society to publish an immediate response on the subject. The Society further pointed out that it was unable to trace any disparity in wording in the use of "Ethiopia" in all of the four English versions except the Good News Bible. Unable to give a satisfactory answer to the questions forwarded from the Ethiopian Bible readers, the Society Expected a Justifiable clarification from the United Bible Societies if it were not to stop the further circulation of the Good News Bible in Ethiopia.

The United Bible Societies' reply on 19 September 1977 was as follows:

Traditionally the Hebrew Kush has been translated by "Ethiopia" a practice which goes back to the Septuagint, which translated the Hebrew word consistently (but not always) by Aithiopia. But it appears that the Hebrew Cush does not refer specifically to what is Ethiopia today, but usually to a region roughly comparable to the country of Sudan today. It might be even more restricted to Nubia. As Ezek. 29:10 makes clear, Cush was on the Southern border of Egypt, and this is hardly true of Ethiopia today. The articles on "Cush" and "Ethiopia" in lexicons and Bible dictionaries uniformly

define "Cush" as the territory South of Egypt corresponding roughly to the present Sudan . . . They point out that during the height of its power Cush had its capital at Napata, near the Fourth Cataract, but later it was moved south to Meroe, about half way between the Fifth Cataract and Khartoum.

We were faced with various choices (1) transliterate "Cush" but we tried to avoid such meaningless equivalences; (2) translate "Ethiopia" throughout, but we felt that the modern Ethiopia does not correspond, to the biblical Cush; (3) translate "Nubia" but it does not exist today as a national entity; (4) translate "Sudan" which does exist as a national entity and is more nearly equivalent to the biblical Cush than any other African nation.

It is interesting to notice that NEB is quite inconsistent in its translation of the term. It has Ethiopia in Esth 1:1, 8:9; Job 28:19; Nubia/Nubian in Ps 68:31, 87:4; Isa. 43:3; 45:14; Jer. 13:23; else where it has Cush/ Cushite (s).

What we have tried to do in the GNB is to match as closely as possible the geographical extension of the modern English word with the territory referred to by the biblical word. Something similar to this was done in Acts 27:27, which in Greek speaks of the Adriatic Sea. But what is today known as the Adriatic is not the place the ship was during the storm, so TEV has "the Mediterranean."

We hope this explanation will be of help in answering those readers who are disturbed by the text of the Good News Bible.

The example we have just seen could not be readily accepted because. "Ethiopia" and "Cush" could not be compared in such an example

And again, the Bible Society of Ethiopia sent a letter to the office of the World Bible Society in Kenya on 10 April 1979. The memo it received was not that much satisfactory to its expectations. The main content of the memo, however, indicated its fear that the matter would manifest political inclinations as it had received various suggestions and discontents from several people. The letter also outlined the main administrative committees decision on 7 May 1979 to stop the circulation of 2000 copies of the Bible available in the store and to present the case to the meeting of the General Board. It also promised to notify the decision of the General Board as soon as possible.

A similar letter on 16 May 1979 indicated that the word "Ethiopia" was discussed by a sub-committee of the United Bible Societies and that the minutes would be delivered at the earliest time possible. It also expressed the hope that the discussion would be a favourable one and would lead to an agreement. Furthermore, the office of the United Bible Societies sent a similar letter on 25 September 1979, which elaborated that the whole problem was mainly connected with traditions that had created a wrong impression. The letter vaguely tried to indicate in which the new translation would have used the "Sudan" instead of "Ethiopia" if there had been any Biblical and historical evidence. Thus, the Society somehow recognized that mistakes have been done.

The meeting of the Holy Synod of Ethiopian Orthodox Tewahido Church on 18 November 1986 examined the discontent of the Bible Society of Ethiopia about the Good News Bible addressed to the office of the United Bible Societies on 2 June 1979; and the answer given by the latter. Secondly, it also assessed the disparity of the Good News Bible from other English Versions. The Holy Synod found that the new unhistorical translation was too surprising as it was deliberately designed to distort the real history and identity of Ethiopia known in the teachings of both the Old and New Testaments. Above all it is

recognizable that it was intentionally done so that Ethiopia and the all Ethiopians would have no trust in and thus develop an attitude of enmity towards the office of the United Bible Societies. The Holy Synod also learnt that the office of the United Bible Societies had a similar attitude with that of the Good News Bible from its communiqué to the Bible Society of Ethiopia on 19 September 1987.

The Holy Synod was therefore persuaded to prevent the circulation of the Bible in Ethiopia by law unless and otherwise the Society amended its mistake in accordance with the normal Bible translation, and it also stopped the further circulation of this Good News Bible in any country. The decision of the Holy Synod mentioned above was communicated to the following offices on January 6, 1987.

- All world Bible Societies
- International Bible Society of England
- United Bible Societies of Africa
- World Council of Churches
- Lutheran World Federation.

The United Bible Societies memorandum of 12 March 1987 expressed its assurances that it would take further research on the issue and to notify its findings. The next response on 5 August 1987 reflected the conclusion reached by its translation experts. The agreement reached by the experts indicated their preference to use the word "Ethiopia" as it is more appropriate and acceptable than the "Sudan". On the other hand, they believed that the use of "Cush" will mislead readers since it is against the accepted usage if it is translated to indicate only the Sudan. "Cush" as it is well known embraces all the lands to the south of Egypt, which meant Ethiopia and the Sudan. To avoid such ambiguity, the society suggested the use of foot notes for further clarification.

This resolution was again presented to the joint meeting of the American Bible Society, United Bible Society, United Bible Societies' transla-

tion sub-committee and the administrative board of the American Bible Society. The joint committee decided to use "Ethiopia" in any future Bible editions. Nevertheless, it also indicated the impossibility of correcting the already printed books under circulation and that no more printing will be done until the printed books are sold.

In general, it seems that the previous letter exchanges brought about a satisfactory result. However, the various letters in the archives of the Ethiopian Orthodox Tewahido Church Holy Synod and other offices of Bible Societies are not by themselves a viable solution. Since Bible is being published and circulating all over the world, it again becomes necessary to start a new effort to correct the distorted concept of history and geographical location.

Therefore, as indicated so far, it should not be taken that the Biblical "Cush" and "Ethiopia" have a contradictory concept. "Cush" and "Ethiopia" have long existed as a general name of our region as given in the Bible and by ancient historians and geographers. "Ethiopia" and "the Ethiopians" is also the name of the people in this region. Even if "Cush" and "Ethiopia" has been the general name of the region, other local names have gradually merged. Aksum and Nubia are cases in point. Aksumite-Ethiopia gave way to the present day Ethiopia with its distinct political boundary whereas others had completely changed their previous names, as Nubia was changed into Sudan.

Hence, even if the Biblical "Cush" or "Ethiopia" meant all the lands to south of Egypt up to "India" the designation basically meant the lands of today's Ethiopia and the Sudan. Therefore, the names "Cush" or "Ethiopia" include the Sudan. But, to take "Cush" only for the Sudan completely reduces the identity of today's Ethiopia from its concept of ancient Ethiopia and there by gives a distorted impression. That is why we argue that the use of the "Sudan" is not in line with the

interpretation of the Holy Scriptures. On the one hand, it distorts history and on the other hand it affects ones historical identity so much so that it surprisingly pitiful

Therefore, to distort history, to challenge the identity of the nation and to disappoint the people is to cultivate an attitude of enmity. Once such a deliberate Biblical interpretation has been done, we are speculating whether it might have further political manifestations. We are unaware that any new development of Biblical interpretation of words and a new concept of geographical location has come to light after 3000 years. Nevertheless, the suggestion to amend the mistranslation has no bearing on the relations between the two sisterly nations of Ethiopia and the Sudan. They have their own political spheres and power, and are countries at peace and friendship. They also had their ancient common designation, "Ethiopia", given to them by the Bible, ancient historians and geographers. This discussion, we hope, will also be a reminder to all of us of their common historical heritage, without affecting in any way their present political and cultural identities.